

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปประเด็นสำคัญตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
3. ทฤษฎีการเรียนรู้
4. การอ่าน
5. การอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ
6. แผนการจัดการเรียนรู้
7. แบบฝึกทักษะ
8. ความพึงพอใจ
9. บริบทโรงเรียนบ้านหนองหิน
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 10.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 10.2 งานวิจัยต่างประเทศ
11. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

1.1 สาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากการวิจัย และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2546 ก., 2546 ข., 2548 ก., 2548 ข; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547; พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดดีหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษา ทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และมีแนวคิดและหลักการในการส่งเสริมการพัฒนา

ผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังกล่าวยังได้สะท้อนถึงปัญหาประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

สำนักตรวจราชการและติดตามผลประเมินผล, 2548; สุวิมล ว่องวานิชและนาง ลักษณ์ วิรัชชัย, 2547; ข้อค้นพบในการวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมา ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดควมสัทธิษณ์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนี้ได้กำหนด โครงสร้าง เวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นี้ จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สำนักวิชาการ (2546 ก., 2546 ข., 2548 ก., 2548 ข) กล่าวถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับเห็นผล คาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนตลอดแนว ซึ่งจะสามารถให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจ ทำให้การจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความชัดเจนเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และช่วยแก้ปัญหาการเทียบโอนระหว่างสถานศึกษา ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติจนกระทั่งถึงสถานศึกษา จะต้องสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ และครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย

กรมวิชาการ (2544 : 15-17) กล่าวว่า เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นหลักสูตรมาตรฐาน (Standard-based Curriculum) และมีลักษณะเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum) กล่าวคือ หลักสูตรจะมีสาระการเรียนรู้ (Strand) เป็นกลุ่มเนื้อหาและทักษะที่ต้องสอนแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (Benchmark) เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาแต่ละช่วงชั้นจะต้องมีความรู้ความ มาตรฐานการเรียนรู้จึงเป็นข้อกำหนดคุณลักษณะและความสามารถของผู้เรียนที่ครูจะจัดการเรียนรู้ให้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะและความสามารถ ส่วนมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นกำหนดสาระการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐาน (Content Standard) เนื้อหา ซึ่งส่วนมากมักจะเขียนเป็นความคิดรวบยอด กำหนดเนื้อหาการสอนและการปฏิบัติ กำหนดคุณสมบัติที่เป็นความสามารถปฏิบัติงานและคุณธรรม จริยธรรม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น กำหนดความรู้หลักการให้เกิดความคิดระดับสูง มีทักษะกระบวนการ และมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมซึ่งครูจะใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ในห้องเรียนสู่ชีวิตจริง และสู่สังคมภายนอก และเป็นแนวทางการประเมิน เพื่อพิจารณาความสำเร็จของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องนำมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นพัฒนาเป็นหลักสูตรของสถานศึกษาเอง ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและชุมชน และเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาและยังใช้เป็นเกณฑ์การประเมินคุณภาพของการศึกษา ขณะเดียวกันหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพของสถานศึกษาจะใช้มาตรฐานการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นจัดทำเครื่องมือประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อประกันคุณภาพ นอกจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะใช้มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียน

และใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียน
ได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ให้เข้าสู่มาตรฐานที่กำหนด

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาระดับพื้นฐานวิชาภาษาไทย มีรายละเอียด
ดังต่อไปนี้

สาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้
1. การอ่าน	มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน
2. การเขียน	มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การฟัง การดู และการพูด	มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์
4. หลักการใช้ภาษา	4.1 มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ 4.2 มาตรฐาน ท 4.2 สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัยบุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน
5. วรรณคดี และวรรณกรรม	มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

1.3 มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับประถมศึกษาปีที่

(ป.1 - ป.3)

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นเป็นการกำหนดสาระการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐานเนื้อหา (Content Standard) จะเขียนเป็นความคิดรวบยอด กำหนดเนื้อหาการสอน และมาตรฐานการปฏิบัติ (Performance Standard) กำหนดคุณสมบัติที่เป็นความสามารถการปฏิบัติงาน และคุณธรรม จริยธรรม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นจะกำหนดความรู้ หลักการและให้ความคิด

ระดับสูงมีทักษะ กระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งครูจะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เชื่อมโยงประสบการณ์ การเรียนรู้ในห้องเรียนสู่ชีวิตจริง และผู้สังเกตภายนอกและเป็นแนวทางการประเมินผลเพื่อพิจารณาความสำเร็จของผู้เรียน สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ระดับประถมศึกษาปีที่ (ป.1-ป.3) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีรายละเอียดดังนี้

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่านมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มีรายละเอียด ดังนี้

1. สามารถอ่านได้ถูกต้องตามหลักการอ่าน อ่านได้คล่องและเร็ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน
2. สามารถเข้าใจ ใจความสำคัญหรือใช้แผนภาพ โครงเรื่องหรือแผนภาพความคิดเป็นเครื่องมือพัฒนาความเข้าใจการอ่าน รู้จักใช้คำถามเกี่ยวกับเนื้อหาและแสดงความคิดเห็น คาดคะเนเหตุการณ์ เรื่องราวของเรื่องที่อ่านและกำหนดแนวทางการปฏิบัติ
3. สามารถอ่านในใจและอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและร้อยกรองได้รวดเร็วและถูกต้องตามลักษณะคำประพันธ์และอักขระวิธี และจำบทร้อยกรองที่ไพเราะ เลือกอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ทั้งให้ความรู้และความบันเทิง มีมารยาทในการอ่านและนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. สามารถเขียนคำได้ถูกความหมายและสะกดการันต์ถูกต้อง ใช้ความรู้และประสบการณ์เขียนประโยค ข้อความและเรื่องราวแสดงความคิด ความรู้สึก ความต้องการและจินตนาการรวมทั้งใช้กระบวนการเขียนพัฒนางานเขียน
2. มีมารยาทการเขียนและนิสัยรักการเขียน ใช้ทักษะการเขียนจดบันทึกความรู้ ประสบการณ์และเรื่องราวชีวิตประจำวัน

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณและการพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ มีรายละเอียดดังนี้

1. สามารถจับใจความสำคัญสิ่งที่ได้ฟัง และได้ดู และเข้าใจเนื้อเรื่อง ถ้อยคำ การใช้สำเนียง และกิริยาท่าทางของผู้พูด และแสดงทัศนะเรื่องที่ฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ
2. สามารถตั้งคำถาม ตอบคำถาม สนทนา แสดงความคิดเห็น เล่าเรื่อง ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ ใช้ถ้อยคำเหมาะสมแก่เรื่องและอย่างสร้างสรรค์ตามหลักการพูด มีมารยาทการฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและหลักภาษา ภูมิปัญญาของภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ มีรายละเอียดดังนี้

1. สามารถสะกดคำโดยใช้สำเนียงและรูปของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ประสมเป็นคำอ่านและเขียนคำได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของภาษา
2. เข้าใจความหมายและหน้าที่ของคำ กลุ่มคำ และประโยค การเรียงลำดับคำ และเรียบเรียงประโยคตามลำดับความคิดเป็นข้อความที่ชัดเจน
3. สามารถใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตประจำวันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยถ้อยคำสุภาพและรู้จักคิดไตร่ตรองก่อนพูดและเขียน
4. สามารถใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตประจำวันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยถ้อยคำสุภาพและรู้จักคิดไตร่ตรองก่อนพูดและเขียน
5. สามารถเลือกใช้คำคล้องจองแต่งบทร้อยกรองง่าย ๆ

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพและความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน มีรายละเอียดดังนี้

1. สามารถใช้ทักษะภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น และใช้เทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาการเรียนรู้
2. เข้าใจความแตกต่างของภาษาพูด และภาษาเขียน ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์การสื่อสารใช้ภาษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการพัฒนาการอ่าน และการเขียน เห็นคุณค่าการใช้ตัวเลขไทย

3. ใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนตามความเป็นจริง เหมาะแก่กาลเทศะและบุคคล
สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม
ไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง มีรายละเอียดดังนี้

สามารถอ่านนิทานเรื่องสั้นง่าย ๆ สำหรับเด็ก สารคดี บทความ บทร้อยกรอง
และบทละครเหมาะกับวัยของเด็ก ให้ได้ความรู้และความบันเทิง ได้ข้อคิดเห็นจากการอ่านและ
นำไปใช้ในชีวิตจริง

สรุป สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2544 และพุทธศักราช
2551 ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ในกลุ่ม
สาระการเรียนรู้เรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ และนำมาจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้
บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะ
กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการ
พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สาระมาตรฐานการเรียนรู้การ
อ่าน เป็นกรอบการจัดทำแบบฝึกทักษะโดยการอ่านคำควบกล้ำ เนื้อหาภาษาไทย ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2

2. การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

การศึกษารายละเอียดของแนวคิดและทฤษฎีในการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา
จะช่วยให้ทราบถึงหลักการทฤษฎีและแนวคิดที่จำเป็นต่อการนำไปใช้ ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานของเทคโนโลยีการศึกษานั้นเป็นทฤษฎีที่ได้จาก
2 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มพฤติกรรม (Behaviorism)

2.2 กลุ่มความรู้ (Cognitive) แต่กลุ่มมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ทฤษฎีากลุ่มพฤติกรรมนิยม

นักจิตวิทยาการศึกษากลุ่มนี้ เช่น พาฟลอบ (Pavlov) ธอร์นไคค์ (Thorndike)
สกินเนอร์ (Skinner) ซึ่งทฤษฎีของนักจิตวิทยาเหล่านี้มีหลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีการวาง
เงื่อนไข (Conditioning Theory) ทฤษฎีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง (Connectionism Theory)
ทฤษฎีการเสริมแรง (Stimulus-response Theory) เจ้าของทฤษฎีนี้คือ พาฟลอบ (Pavlov)

ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory) กล่าวไว้ว่า ปฏิกริยาตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งของร่างกายของคนไม่ได้มาจากสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว สิ่งเร้านั้นก็อาจจะทำให้เกิดการตอบสนองเช่นนั้นได้ ถ้าหากมีการวางเงื่อนไขที่ถูกต้องเหมาะสม

2.1.1 ทฤษฎีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง (Connectionism Theory) เข้าของทฤษฎีนี้ คือ ธอร์นไดค์ (Thorndike) ซึ่งกล่าวไว้ว่า สิ่งเร้าหนึ่ง ๆ ย่อมทำให้เกิดการตอบสนองหลาย ๆ อย่าง จนพบสิ่งที่ตอบสนองที่ดีที่สุด เขาได้ค้นพบกฎการเรียนรู้ที่สำคัญคือ

- 1) กฎแห่งการผล (Law of Effect)
- 2) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise)
- 3) กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness)

2.1.2 ทฤษฎีการวางเงื่อนไข/ทฤษฎีการเสริมแรง (S-R Theory หรือ Operant Conditioning) เข้าของทฤษฎีนี้คือ สกินเนอร์ (Skinner) กล่าวว่า ปฏิกริยาตอบสนองหนึ่งอาจไม่ใช่เนื่องมาจากสิ่งเร้าสิ่งเดียว สิ่งเร้านั้นๆ ก็คงจะทำให้เกิดการตอบสนองเช่นเดียวกันได้ ถ้าได้มีการวางเงื่อนไขที่ถูกต้อง การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพฤติกรรมมาใช้กับเทคโนโลยีการศึกษานี้จะใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนให้เข้ากับลักษณะดังต่อไปนี้คือ

- 1) การเรียนรู้เป็นขั้นเป็นตอน (Step by Step)
- 2) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน (Interaction)
- 3) การได้ทราบผลในการเรียนรู้ทันที (Feedback)
- 4) การได้รับการเสริมแรง (Reinforcement)

แนวคิดของสกินเนอร์นั้น นำมาใช้ในการสอนแบบสำเร็จรูป หรือการสอนแบบ โปรแกรม (Program Inattention) สกินเนอร์เป็นผู้คิดทเรียน โปรแกรมเป็นคนแรก กัททรี (Edwin R.Guthrie) เป็นผู้สนใจศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวความคิด ลัทธิพฤติกรรมนิยม และนิยมชมชอบคือ อธิบายพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมและเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ เขาเชื่อว่าหลักการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการวางเงื่อนไขและความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า (สภาวะแวดล้อมภายนอก) กับอินทรีย์ (สภาวะแวดล้อมภายในร่างกาย หลักการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของกัททรี มีดังนี้

1. เมื่อสภาวะสมดุลในกระบวนการงูใจ (Homeostasis) สูญสิ้นไปอินทรีย์ จะเริ่มสร้างแรงงูใจจะสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมซึ่งบุคคลเคยเรียนรู้มาแล้ว

2. พฤติกรรมทั้งหมดที่เกิดขึ้นตามสภาวะสมดุลในการมุ่งใจจะสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมซึ่งบุคคลเคยเรียนรู้มาแล้ว

3. พฤติกรรมทั้งหลายของคนเราไม่ว่าจะซับซ้อนอย่างไร ก็สามารถอธิบายได้ตามลักษณะนิสัยและเหตุจูงใจตามหลักการดังกล่าวข้างต้น (ข้อ 1 และ ข้อ 2)

กัททรี ได้เน้นศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับ โมเลกุล (Molecular Level) กับระดับ โมลาร์ (Molar Level) กล่าวคือ พฤติกรรมการเรียนรู้ระดับ โมเลกุลนั้นเกิดขึ้นเชื่อมโยงกับระบบประสาทส่วนกลาง (Central Nervous System) การเกิดพฤติกรรมใหม่แต่ละครั้งเกี่ยวข้องกับการทำงานของระบบประสาทแต่ละส่วนที่กระตุ้น เช่นการกระพริบตาเมื่อถูกวางเงื่อนไขโดยการเป่าลมที่ตา ทุกครั้งที่ถูก ไป่งสำหรับเป่าลมถูกยกมาบริเวณใกล้ตา ตาจะกระพริบทันที ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้ทำการเป่าลมออกมา ส่วนพฤติกรรม โมลาร์เกี่ยวข้องกับการทำงานของกล้ามเนื้อและประสาทควบคุมการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นการทำงานรวมระบบสิ่งเร้าการตอบสนอง (S-R Pattern) พฤติกรรมต่างๆ จะมีลักษณะต่อเนื่องเป็นโซ่ และมีแรงจูงใจมีการเสริมแรงจึงทำให้พฤติกรรมการเรียนรู้ ทวีความเข้มอย่างเด่นชัดมากขึ้น เช่นท่าทางการเดินของแต่ละคนจะผสมกลมกลืนระบบการทำงานของกล้ามเนื้อ การสั่งงานของระบบประสาทสัมผัสกับอวัยวะมอเตอร์ตลอดจนลักษณะกรียาเดินที่เลียนแบบจากบิดามารดาเป็นต้น ผลจากการเรียนรู้พฤติกรรมกรเดินจากบิดามารดา (สิ่งแวดล้อมภายนอก) ร่วมกับตัวบุคคลผู้นั้น (สิ่งแวดล้อมภายใน) ได้กำหนดแบบพฤติกรรมกรเดินคล้ายคลึงกับต้นแบบ จึงดูเหมือนว่าเป็นการถ่ายทอดทางพันธุกรรม

สรุป ทฤษฎีจากกลุ่มพฤติกรรมนิยมซึ่งมีประเด็นที่สำคัญคือ ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory) ทฤษฎีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง (Connectionism Theory) ทฤษฎีการเสริมแรง (Stimulus-response Theory) ที่สำคัญสิ่งเร้าไม่ได้มีเพียงเงื่อนไขเดียวที่จริงแล้วอาจจะมีหลายเงื่อนไขก็ได้ซึ่งแต่ละส่วนมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน

3. ทฤษฎีการเรียนรู้

3.1 ทฤษฎีกลุ่มความรู้ (Cognitive)

นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เน้นความสำคัญของส่วนรวม ดังนั้นแนวคิดของการสอนซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนมองเห็นส่วนรวมก่อน โดยเน้นเรียนจากประสบการณ์ (Perceptual Experience) ทฤษฎีทางจิตวิทยาของกลุ่มนี้ซึ่งมีชื่อว่า Cognitive Field Theory นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ เช่น โคลเลอร์ (Kohler) เลวิน (Lawin) วิทกิน (Witkin) แนวคิดของทฤษฎีนี้จะเน้น

ความพอใจของผู้เรียน ผู้สอนควรให้ผู้เรียนทำงานตามความสามารถของเขาและคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ การเรียนการสอนจะเน้นให้ผู้เรียนลงมือกระทำด้วยตัวเอง ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ

การนำแนวคิดของนักจิตวิทยาในกลุ่มความรู้ (Cognition) มาใช้คือ การจัดการเรียนรู้ต้องให้ผู้เรียนได้รับรู้จากประสาทสัมผัส เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ จึงเป็นแนวคิดในการเกิดการเรียนการสอนผ่านสื่อที่เรียกว่า โสตทัศนศึกษา (Audio Visual)

3.2 ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง "การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิม อันเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์" พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงในที่นี้ มิได้หมายถึงเฉพาะพฤติกรรมทางกายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงพฤติกรรมทั้งหมดที่มนุษย์แสดงออกมาได้ ซึ่งจะแยกได้เป็น 3 ด้านคือ

1. พฤติกรรมทางสมอง (Cognitive) หรือพุทธิพิสัย เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง (Fact) ความคิดรวบยอด (Concept) และหลักการ (Principle)
2. พฤติกรรมด้านทักษะ (Psychomotor) หรือทักษะพิสัย เป็นพฤติกรรมทางกล้ามเนื้อ แสดงออกทางด้านร่างกาย เช่น การว่ายน้ำ การขับรถ อ่านออกเสียง แสดงท่าทาง
3. พฤติกรรมทางความรู้สึก (Affective) หรือจิตพิสัย เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในเช่น การเห็นคุณค่า เจตคติ ความรู้สึกสงสาร เห็นใจเพื่อนมนุษย์ เป็นต้น

นักการศึกษา ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของ มนุษย์ มีผลการศึกษาที่สอดคล้องกัน สรุปเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญ 2 ทฤษฎีคือ

1. ทฤษฎีสิ่งเร้าและการตอบสนอง (S-R Theory)
2. ทฤษฎีสานามความรู้ (Cognitive Field Theory)

3.3 ทฤษฎีสิ่งเร้าและการตอบสนอง

ทฤษฎีนี้มีชื่อเรียกหลายชื่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะในภาษาอังกฤษ มีชื่อเรียกต่างๆ เช่น Associative Theory, Associationism, Behaviorism เป็นต้น นักจิตวิทยาที่สำคัญในกลุ่มนี้ คือ พาฟลอฟ (Pavlov) วัตสัน (Watson) ธอร์นไดค์ (Thorndike) กัทธรี (Guthrie) ฮัล (Hull) และสกินเนอร์ (Skinner) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า พื้นฐานการกระทำซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ของแต่ละคน ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม หน้าที่ของผู้สอน คือ คอยเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนรายละเอียดประกอบด้วย

3.3.1 หลักการของทฤษฎีสิ่งเร้าและการตอบสนอง

- 1) การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการตอบสนอง หรือให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามที่ต้องการเช่น การให้รางวัล หรือการทำโทษ หรือการชมเชย เป็นต้น ผู้สอนจึงควรจะหาวิธีจูงใจ ให้ผู้เรียนมีความอยากเรียนให้มากที่สุด
- 2) การฝึกฝน (Practice) ได้แก่การให้ทำแบบฝึกหัดหรือการฝึกซ้ำ เพื่อให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหาที่สัมพันธ์กัน โดยเฉพาะวิชาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ
- 3) การรู้ผลการกระทำ (Feedback) ได้แก่ การที่สามารถให้ผู้เรียนได้รู้ผลการปฏิบัติได้ทันทีเพื่อจะทำให้ผู้เรียนได้ปรับพฤติกรรมได้ถูกต้องอันจะเป็นหนทางการเรียนรู้ที่ดี หน้าที่ของผู้สอนจึงควรจะต้องพยายามทำให้วิธีสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จ
- 4) การสรุปเป็นกฎเกณฑ์ (Generalization) ได้แก่ การได้รับประสบการณ์ต่างๆ ที่สามารถสร้างมโนทัศน์ (Concept) จนกระทั่งสรุปเป็นกฎเกณฑ์ที่จะนำไปใช้ได้
- 5) การแยกแยะ (Discrimination) ได้แก่ การจัดประสบการณ์ ที่ผู้เรียนสามารถแยกแยะความแตกต่างของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้นอันจะทำให้เกิดความระมัดระวังต่อการเลือกตอบสนอง
- 6) ความใกล้ชิด (Continuity) ได้แก่ การสอนที่คำนึงถึงความใกล้ชิดระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองซึ่งเหมาะสำหรับการสอนคำ เป็นต้น

3.4 แบบการเรียนรู้ของกาย

กาย (Gagne) ได้เสนอหลักที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ว่า ไม่มีทฤษฎีหนึ่งหรือทฤษฎีใดสามารถอธิบายการเรียนรู้ของบุคคลได้สมบูรณ์ ดังนั้น กาย จึงได้นำทฤษฎีการเรียนรู้แบบสิ่งเร้าและการตอบสนอง (S-R Theory) กับทฤษฎีความรู้ (Cognitive Field Theory) มาผสมผสานกันในลักษณะของการจัดลำดับการเรียนรู้ดังนี้

3.4.1 การเรียนรู้แบบสัญญาณ (Signal Learning) เป็นการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไข เกิดจากความใกล้ชิดของสิ่งเร้าและการกระทำซ้ำผู้เรียนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง

3.4.2 การเรียนรู้แบบการตอบสนอง (S-R Learning) คือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมนั้นได้ การตอบสนองเป็นผลจากการเสริมแรงกับโอกาสการกระทำซ้ำ หรือฝึกฝน

3.4.3 การเรียนรู้แบบลูกโซ่ (Chaining Learning) คือการเรียนรู้ขั้น

เนื่องมาจากการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนองติดต่อกันเป็นกิจกรรมต่อเนื่องโดยเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว เช่นการขับรถ การใช้เครื่องมือ

3.4.4 การเรียนรู้แบบภาษาสัมพันธ์ (Verbal Association Learning) มีลักษณะเช่นเดียวกับการเรียนรู้แบบลูกโซ่ หากแต่ใช้ภาษา หรือสัญลักษณ์แทน

3.4.5 การเรียนรู้แบบการจำแนก (Discrimination Learning) ได้แก่การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นความแตกต่าง สามารถเลือกตอบสนองได้

3.4.6 การเรียนรู้มโนทัศน์ (Concept Learning) ได้แก่การเรียนรู้อันเนื่องมาจากความสามารถในการตอบสนองสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะที่เป็นส่วนรวมของสิ่งนั้น เช่นวงกลมประกอบด้วยมโนทัศน์ย่อยที่เกี่ยวกับ ส่วนโค้ง ระยะเวลา ศูนย์กลาง เป็นต้น

3.4.7 การเรียนรู้กฎ (Principle Learning) เกิดจากความสามารถเชื่อมโยงมโนทัศน์ เข้าด้วยกันสามารถนำไปตั้งเป็นกฎเกณฑ์ได้

3.4.8 การเรียนรู้แบบปัญหา (Problem Solving) ได้แก่ การเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียนสามารถรวมกฎเกณฑ์ รู้จักการแสวงหาความรู้ รู้จักสร้างสรรค์ นำความรู้ไปแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จากลำดับการเรียนรู้นี้แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการเรียนรู้แบบต้นๆ จะเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ระดับสูง

สรุป การเรียนรู้กลุ่มนี้เน้นการจัดประสบการณ์ตรงซึ่งเกิดจากการลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนสามารถแยกแยะรายละเอียด หลักการ เหตุผล ได้มากขึ้น ตอบสนองความต้องการ ได้จากประสบการณ์ตรง และรู้จักการแสวงหาความรู้ รู้จักสร้างสรรค์ นำความรู้ไปแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

3.5 การจูงใจ (Motivation)

หลักการและแนวคิดที่สำคัญของการจูงใจ คือ

3.5.1 การจูงใจเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผลักดันให้บุคคลปฏิบัติ กระตือรือร้น และปรารถนาที่จะร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพราะการตอบสนองใด ๆ จะเป็นผลเพื่อลดความตึงเครียดของบุคคล ที่มีต่อความต้องการนั้นๆ ดังนั้นเราจึงจูงใจเพื่อให้ได้ตามความต้องการที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง กิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องอาศัยการจูงใจ

3.5.2 ความต้องการทางกาย อารมณ์ และสังคม เป็นแรงจูงใจที่สำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนจึงควรวางหาทางเสริมแรงหรือกระตุ้น โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการเหล่านั้น

3.5.3 การเลือกสื่อและกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับ ความ

สนใจ ความสามารถและความพึงพอใจแก่ผู้เรียนจะเป็นกุญแจสำคัญให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ประสบความสำเร็จได้ง่าย มีแรงจูงใจสูงขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนเพิ่มขึ้น

3.5.4 การจูงใจผู้เรียนให้มีความตั้งใจ และสนใจในการเรียน ย่อมขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจลักษณะความต้องการของผู้เรียนแต่ละระดับ แต่ละสังคม แต่ละครอบครัว แล้วจึงพิจารณากิจกรรมการเรียนที่จะจัดให้สอดคล้องกัน

3.5.5 ผู้สอนควรพิจารณาสิ่งล่อใจหรือรางวัล รวมทั้งกิจกรรมการแข่งขันให้รอบคอบและเหมาะสมเพราะเป็นแรงจูงใจที่มีพลังรวดเร็ว ซึ่งให้ผลทั้งทางด้านเสริมสร้างและการทำลายก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และวิธีการ

ทฤษฎีการจูงใจ ได้อธิบายเกี่ยวกับสภาวะของบุคคล ที่พร้อม ที่จะสนองความต้องการหากสิ่งนั้นมี อิทธิพลสำหรับความต้องการของเขา ทฤษฎีการจูงใจที่สำคัญคือ ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Theory) ซึ่งอธิบายความต้องการของบุคคลว่า พฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล ล้วนเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงความพยายามหาวิธีการสนองความต้องการให้กับตนเองทั้งสิ้น และคนเรามีความต้องการหลายด้าน ซึ่งมาสโลว์ ได้จำแนกความต้องการของคนไว้ดังนี้ คือ

1. ความต้องการทางกาย ได้แก่ ความต้องการปัจจัยที่จำเป็นพื้นฐาน สำหรับการดำรงชีวิต อันได้แก่ อาหาร น้ำ และ อากาศ
2. ความต้องการความปลอดภัย เช่น ต้องการความสะดวกสบาย การคุ้มครอง
3. ความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ เช่น ต้องการเป็นที่รักของบุคคลอื่น
4. ความต้องการให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของตนเช่นการยอมรับและยกย่องจากสังคม
5. ความต้องการเข้าใจตนเอง คือความเข้าใจสภาวะของตน เช่น ความสามารถความถนัด ซึ่งสามารถเลือกงาน เลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง
6. ความต้องการที่จะรู้และเข้าใจ คือ พยายามที่จะศึกษาหาความรู้และการแสวงหาสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิต
7. ความต้องการด้านสุนทรีย์ คือความต้องการในด้านการจรรโลงใจดนตรี ความสวยงาม และงานศิลปะต่าง ๆ

มาสโลว์ ได้อธิบายให้เห็นเพิ่มเติมว่า ความต้องการของคนเราตั้งแต่ลำดับที่ 1-4 นั้นเป็นความต้องการที่จำเป็น ซึ่งคนเราจะขาดไม่ได้และทุกคนจะพยายามแสวงหาเพื่อสนองความต้องการนั้น ๆ ส่วนลำดับความต้องการที่ 5-7 เป็นแรงจูงใจที่มากระตุ้นให้บุคคลแสวงหาต่อ ๆ ไป เมื่อสามารถสนองความต้องการพื้นฐานได้ สำเร็จเป็นลำดับ

3.6 การถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of learning)

3.6.1 ธอร์นไดค์ (Thorndike) กล่าวถึง การถ่ายโยงการเรียนรู้จากสถานการณ์หนึ่งไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่งนั้น สถานการณ์ทั้งสองจะต้องมีองค์ประกอบที่คล้าย คลึงกัน คือ เนื้อหา วิธีการ และ เจตคติ ที่สัมพันธ์กันกับสถานการณ์เดิม

3.6.2 เกสตัลท์ (Gestalt) กล่าวว่า การถ่ายโยงการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้มองเห็นรูปร่างทั้งหมดของปัญหา และรับรู้ความสัมพันธ์นั้นเข้าไป กล่าวคือ สถานการณ์ใหม่จะต้องสัมพันธ์กับสถานการณ์เดิม

3.6.1 หลักการและแนวคิดที่สำคัญของการถ่ายโยงการเรียนรู้คือ

1) การถ่ายโยง ควรจะต้องปลูกฝังความรู้ ความคิด เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

2) ผู้สอนควรใช้วิธีการแก้ปัญหา หรือวิธีการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดและเกิดทักษะอย่างกว้างขวางซึ่งจะเป็นวิธีการที่ช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ของความรู้

3) การถ่ายโยงจะเกี่ยวข้องกับ ความแตกต่างระหว่างบุคคล กิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องคำนึงหลักการนี้ด้วย

4) การถ่ายโยงที่อาศัยสถานการณ์ที่สัมพันธ์กันระหว่างสถานการณ์เดิมและสถานการณ์ใหม่ จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้สะดวกขึ้น

นอกจากนั้นการเรียนรู้ยังประกอบด้วยจิตวิทยาการเรียนรู้เพราะการจัดประสบการณ์นั้นต้องอาศัยวิธีการที่เหมาะสมโดยอาศัยจิตวิทยาการเรียนรู้ ซึ่งความสัมพันธ์ของการรับรู้ ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพแล้ว ผู้บรรยายจึงต้องเป็นผู้กระตุ้นหรือเสนอสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้เรียน เพราะการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในตัว ผู้เรียนซึ่งจำเนียร ช่วงโชติ (2519) ให้ความหมายไว้ว่า "การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเกิดจากประสบการณ์ที่มีขอบเขตกว้าง และสลับซับซ้อนมากโดยเฉพาะในแง่ของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม" ดังนี้

กวี วรกวิน (2523 : 56-60) การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งหมายถึง กิจกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก และสามารถสังเกตและวัดได้ การศึกษากระบวนการเรียนรู้จึงต้องศึกษาเรื่องของพฤติกรรมมนุษย์ที่เปลี่ยนไปในลักษณะที่พึงประสงค์ การศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ จะต้องมึระบบระเบียบ วิธีการ และอาศัยความรู้ต่าง ๆ เช่น จิตวิทยา การศึกษา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ กระบวนการสื่อความ และสื่อความหมายและสื่อความหมาย การพิจารณาการเรียนรู้ของผู้เรียนจำเป็นต้องสังเกต และวัดพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป การศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ นำไปสู่การกำหนดทฤษฎี การเรียนรู้ต่าง ๆ ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มพฤติกรรมร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียนรวมทั้งวิธีการ จัดระบบการเรียนการสอนที่จะช่วยทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ไปตาม วัตถุประสงค์

การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต มนุษย์มีการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ก่อนตาย จึงมีคำกล่าวเสมอว่า "No One too Old to Learn" หรือ ไม่มีใครแก่เกินที่จะเรียน การเรียนรู้จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี

การเรียนรู้ของคนเรา จากไม่รู้ไปสู่การเรียนรู้ มี 5 ขั้นตอนดังนี้ ที่ กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530) กล่าวไว้ดังนี้

"การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อสิ่งเร้า (Stimulus) มาเข้าอินทรีย์ (Organism) ประสาทที่ ตื่นตัว เกิดการรับสัมผัส หรือเพนทาการ (Sensation) ด้วยประสาททั้ง 5 แล้วส่งกระแส สัมผัสไปยังระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้เกิดการแปลความหมายขึ้น โดยอาศัย ประสบการณ์เดิมและอื่น ๆ เรียกว่า สัญชาต หรือการรับรู้ (Perception) เมื่อแปลความหมาย แล้ว ก็จะมีการสรุปผลของการรับรู้เป็นความคิดรวบยอดเรียกว่า เกิดสังกัป (Conception) แล้วมีปฏิกิริยาตอบสนอง (Response) อย่างหนึ่งอย่างใดต่อสิ่งเร้าตามที่รับรู้เป็นผลให้เกิด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แสดงว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้วประเมินผลที่เกิดจากการ ตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้แล้ว"

การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต มนุษย์มีการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ก่อนตาย จึงมีคำกล่าวเสมอว่า "No One too Old to Learn" หรือ ไม่มีใครแก่เกินที่จะเรียน การเรียนรู้จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี

3.6.2 ธรรมชาติของการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน คือ

1) ความต้องการของผู้เรียน (Want) คือ ผู้เรียนอยากทราบอะไร เมื่อผู้เรียนมี ความต้องการอยากรู้อยากเห็น ในสิ่งใดก็ตาม จะเป็นสิ่งที่ยั่วให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

2) สิ่งเร้าที่น่าสนใจ (Stimulus) ก่อนที่จะเรียนรู้ได้ จะต้องเป็นสิ่งเร้าที่น่าสนใจ และนำสัมผัสสำหรับมนุษย์ ทำให้มนุษย์คิดึ้นรจนขวาย และใฝ่ใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ น่าสนใจนั้น ๆ

3) การตอบสนอง (Response) เมื่อมีสิ่งเร้าที่น่าสนใจและนำสัมผัส มนุษย์จะ ทำการสัมผัสโดยใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น ตาหู ลิ้นชิม จมูกดม ผิวหนังสัมผัส และ สัมผัสด้วยใจ เป็นต้น ทำให้มีการแปลความหมายจากการสัมผัสสิ่งเร้า เป็นการรับรู้ จำได้ ประสานความรู้เข้าด้วยกัน มีการเปรียบเทียบ และคิดอย่างมีเหตุผล

4) การได้รับรางวัล (Reward) ภายหลังจากการตอบสนอง มนุษย์อาจเกิด ความพึงพอใจ ซึ่งเป็นกำไรชีวิตอย่างหนึ่ง จะได้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การได้เรียนรู้ ในวิชาชีพชั้นสูง จนสามารถออกไปประกอบอาชีพชั้นสูง (Professional) ได้ นอกจากจะ ได้รับรางวัลทางเศรษฐกิจเป็นเงินตราแล้ว ยังจะได้รับเกียรติยศจากสังคมเป็นศักดิ์ศรี และ ความภาคภูมิใจทางสังคมได้ประการหนึ่งด้วย

3.6.3 ลำดับขั้นของการเรียนรู้

ในกระบวนการเรียนรู้ของคนเรานั้น จะประกอบด้วยลำดับขั้นตอนพื้นฐานที่ สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

1) ประสบการณ์ (Experiences) ในบุคคลปกติทุกคนจะมีประสบการณ์รู้ อยู่ด้วยกันทั้งนั้น ส่วนใหญ่ที่เป็นที่เข้าใจก็คือ ประสบาสัมผัสทั้งห้า ซึ่งได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ประสบาสัมผัสเหล่านี้จะเป็นเสมือนช่องประตูที่จะให้บุคคลได้รับรู้และตอบ สอนต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ถ้าไม่มีประสบาสัมผัสเหล่านี้แล้ว บุคคลจะไม่มีโอกาสรับรู้หรือมี ประสบการณ์ใด ๆ เลย ซึ่งก็เท่ากับเขาไม่สามารถเรียนรู้สิ่งใด ๆ ได้ด้วย ประสบการณ์ ต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับนั้นย่อมจะแตกต่างกัน บางชนิดก็เป็นประสบการณ์ตรง บางชนิดเป็น ประสบการณ์แทน บางชนิดเป็นประสบการณ์รูปธรรม และบางชนิดเป็นประสบการณ์ นามธรรม หรือเป็นสัญลักษณ์

2) ความเข้าใจ (Understanding) หลังจากบุคคลได้รับประสบการณ์แล้ว ขั้นต่อไปก็คือ ตีความหมายหรือสร้างมโนคติ (Concept) ในประสบการณ์นั้น กระบวนการ นี้เกิดขึ้นในสมองหรือจิตของบุคคล เพราะสมองจะเกิดสัญญาณ (Percept) และมีความทรง จำ (Retain) ขึ้น ซึ่งเราเรียกกระบวนการนี้ว่า "ความเข้าใจ" การเรียนรู้ที่นั้น บุคคลจะเข้าใจ ประสบการณ์ที่เขาประสบได้ก็ต่อเมื่อเขาสามารถจัดระเบียบ (Organize) วิเคราะห์

(Analyze) และสังเคราะห์ (Synthesis) ประสบการณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งหาความหมายอันแท้จริงของประสบการณ์นั้นได้

3) ความนึกคิด (Thinking) ความนึกคิดถือว่าเป็นขั้นสุดท้ายของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมอง Crow (1948) ได้กล่าวว่า ความนึกคิดที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องเป็นความนึกคิดที่สามารถจัดระเบียบ (Organize) ประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับให้เข้ากัน

สรุป การเรียนรู้ นั้น บุคคลจะเข้าใจประสบการณ์ที่เขาประสบได้ก็ต่อเมื่อเขาสามารถจัดระเบียบ (Organize) วิเคราะห์ (Analyze) และสังเคราะห์ (Synthesis) ประสบการณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งแปลความหมายอันแท้จริงของประสบการณ์จากประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และ ประสาทรับรู้

3.4 ภาษาไทยทฤษฎีความพึงพอใจ

ทฤษฎีความพึงพอใจนี้ ยังแยกออกเป็นทฤษฎีย่อยอีก 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ และทฤษฎีแบบจำลองของพอร์เตอร์ และลอเลอร์ (Porter and Lawler Model)

ระวีวรรณ มะนูน (2547 : 37 – 38) ได้ศึกษาทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ ของ อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์กล่าวว่า มนุษย์จะถูกกระตุ้นจากความปรารถนาที่จะสนองต่อความต้องการมีอยู่ 5 ระดับ คือ

1. ความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการของมนุษย์ขั้นต่ำสุด และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัย เป็นความต้องการเพื่อปกป้องพิทักษ์ตนเองให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว
3. ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการให้ผู้อื่น และสังคมยอมรับคบหาสมาคม และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน มีมิตรภาพและความรักต่อกัน
4. ความต้องการมีฐานะทางสังคม ความต้องการมีฐานะในสังคม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

4.1 ปรารถนาที่จะมีความเข้มแข็ง เชื่อมั่น ในตนเอง ความอิสระเสรีภาพ

4.2 ต้องการชื่อเสียง ตำแหน่ง ฐานะ ความเด่นดัง การรับรอง และความชื่น

ชม จากผู้อื่น

5. ความต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ตนปรารถนา เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ และความต้องการขั้นสูงสุดของแต่ละคนจะไม่เหมือนกันและไม่เท่ากัน

ส่วนทฤษฎีของพอร์เตอร์ และลอเลอร์ เป็นกลุ่มทฤษฎีกระบวนการเน้นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความพอใจกับผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยปัจจัยที่เป็นตัวแปรสำคัญ ดังนี้

1. ความพยายาม ได้แก่ ความพยายามแสดงออกสืบเนื่องมาจากแรงกระตุ้นที่เกิดแก่เขาซึ่งจำกัดของความพยายามจะสูงหรือต่ำมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับแรงความเชื่อ หรือแรงแห่งความปรารถนาของคน ๆ นั้น ซึ่งแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

2. ผลการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความพยายามที่คนแสดงออกสืบเนื่องมาจากการใช้ความพยายามของตน

3. ผลตอบแทน ได้แก่ ตัวแปรที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจซึ่งผลตอบแทนดังกล่าวสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ผลปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ

4. ความพอใจ ได้แก่ ความรู้สึกหรือสำนึกที่มีอยู่ภายในตัวบุคคล อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเรียนรู้ การใช้เหตุผล การทำความเข้าใจ และการตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนและสภาพแวดล้อม

จากทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจที่กล่าวมาข้างต้นซึ่งเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจทำให้มนุษย์ทุกวัยมีความต้องการจากขั้นต่ำไปจนถึงสูงสุด เป็นที่ยอมรับของสังคมรอบข้าง เพื่อจะสามารถชักจูงให้ผู้เรียนมีความรู้สึกพึงพอใจที่จะเรียนรู้และประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

3.5 หลักการสอนภาษาไทย

การสอนภาษาไทยต้องอาศัยความเชี่ยวชาญของผู้สอนและมีประสบการณ์เป็นสำคัญ โดยผู้สอนจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการสอนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการออกเสียงในแต่ละประโยค หรือคำต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดในการสอนภาษาไทยไว้ดังนี้

วรรณิ โสมประยูร (2537 : 193 - 195) ได้กล่าวถึงหลักการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. ในการสอนภาษาไทยควรนำจุดประสงค์ทั่วไปสอดคล้องทุกครั้งที่มีการเรียนการสอน เพราะจุดประสงค์ทั่วไปเป็นจุดประสงค์หลักที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนตลอดเวลาที่จัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่เด็ก

2. การสอนภาษาไทยควรคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียน ซึ่งมี 3 ลักษณะ ดังนี้
 - 2.1 ความพร้อมในการเรียนซึ่งจัดว่าเป็นความพร้อมก่อนเริ่มเรียน
 - 2.2 ความพร้อมก่อนเริ่มวิชา ซึ่งจัดว่าเป็นความพร้อมก่อนที่จะเริ่มต้นวิชาภาษาไทยโดยเฉพาะ เช่น เด็กควรมีความพร้อมทางการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เป็นต้น
 - 2.3 ความพร้อมก่อนเริ่มเรียนบทใหม่
3. เนื่องจากทักษะทางภาษาซึ่งได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แต่ละทักษะต่างก็มีพัฒนาการที่เชื่อมโยงกัน และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษามุ่งที่จะพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนเป็นประการสำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอนจึงควรเน้นวิธีฝึกทักษะมากกว่าการเรียนรู้หลักภาษาไทย
4. การสอนภาษาไทยควรสอนทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนให้สัมพันธ์กัน โดยอาศัยหลักบูรณาการ เป็นส่วนสำคัญในการเชื่อมโยง
5. การสอนภาษาไทยควรสอนให้สัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ
6. การสอนภาษาไทยควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียนมาก ๆ เนื่องจากการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษาเน้นการฝึกทักษะ ซึ่งทักษะที่จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการฝึกฝนและใช้สื่อการเรียนประกอบ
7. ต้องเน้นให้นักเรียนรู้จักคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาเองอยู่เสมอ
8. ควรสอดแทรกคุณธรรม และให้รู้จักการทำงานร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
9. ควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีผสมผสานกันตามรูปแบบที่เหมาะสม รวมทั้งควรคำนึงถึงวัยและความสามารถของเด็กด้วย
10. ครูจะต้องรักและศรัทธาต่อภาษาไทย เพราะบุคลิกลักษณะของครูจะสะท้อนให้เด็กได้เห็นและรู้สึกรักและศรัทธาวิชาภาษาตามไปด้วย
11. ในการสอนเนื้อหา ควรใช้หลักการเลือกเนื้อหาหรือทักษะ ดังนี้
 - 11.1 ควรสอนเรื่องที่ย้ายไปสู่เรื่องที่ยาก
 - 11.2 ควรสอนเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่เรื่องที่อยู่ไกลตัว
 - 11.3 ควรสอนเรื่องที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม
 - 11.4 ควรสอนเรื่องที่ต้องรับผิดชอบน้อยไปสู่เรื่องที่ต้องรับผิดชอบมาก

11.5 ควรสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมไปสู่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ใหม่

12. ภาษาไทยเป็นวิชาประเภททักษะ และมีกระบวนการเรียนแตกต่างจากวิชาอื่นมาก ในการวัดผลจำเป็นต้องวัดทักษะทั้งสิ้นให้ครบทุกด้าน ทั้งทางด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ โดยครูควรใช้วิธีวัดผลหลาย ๆ วิธีตามความเหมาะสมอย่างไรก็ดี การสอนภาษาไทยจะบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า แล้วปฏิบัติตามแผนการสอนนั้นอย่างเหมาะสม

3.6 หลักจิตวิทยาที่ใช้ในการสอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษา หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย

การจัดการเรียนสำหรับเด็กประถมศึกษาดอนดั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องอาศัยหลักจิตวิทยามาเป็นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนให้มากที่สุด

กรณีการ์ พวงเกษม. (2535 : 35-37) ได้กล่าวถึง หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยว่า ประกอบด้วย

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมาก เพราะนอกจากการใช้ภาษาของเด็กจะแตกต่างกันแล้ว สภาพแวดล้อมของเด็กมีส่วนสำคัญยิ่งต่อการเรียนภาษา เพราะเด็กบางคนเติบโตมาในกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลัก ในการดำรงชีวิตประจำวัน หรือเด็กบางกลุ่มใช้ภาษาอื่นเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เพราะมีความสามารถในการรับรู้แตกต่างกัน การสอนภาษาไทยควรจะได้รับทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนสอน การสอนโดยแบ่งกลุ่มเด็กกลุ่มเก่งและเด็กกลุ่มอ่อนไว้ด้วยกัน เพื่อให้เด็กเก่งได้ช่วยเหลือเด็กอ่อน และเด็กอ่อนได้ดูแบบอย่างเด็กเก่ง

2. ความพร้อม (Readiness) ความพร้อมคือสภาพการเจริญเติบโตของร่างกาย ความรู้สึกพื้นฐานและความสนใจที่จะรับรู้สิ่งที่ครูสอนได้ ซึ่งองค์ประกอบของความพร้อมของเด็กมีหลายประการ ได้แก่

2.1 วุฒิภาวะ (Maturation) ความพร้อมที่จะรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ตามอายุของเขา เด็กยิ่งมีอายุมากขึ้นความพร้อมที่จะรับรู้ก็มากขึ้น

2.2 ประสบการณ์เดิม (Experience) ประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่ก่อนที่จะรับรู้สิ่งใหม่ๆ ถ้าประสบการณ์เดิมเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ใหม่ได้รวดเร็ว

2.3 ความสัมพันธ์ของบทเรียนเกี่ยวข้องกับตัวเด็ก หมายถึง จัดบทเรียนที่มี
ธรรมชาติสัมพันธ์ความสนใจเด็ก เด็กจะรับรู้ได้เร็วขึ้น

3. กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมซึ่งมีผลมาจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ที่มีผลมาจากความเจริญงอกงามของ
บุคคล ทั้งในด้านร่างกายอารมณ์ สังคมและสติปัญญา บุคคลจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับ
สิ่งแวดล้อมได้

4. เป้าหมายของการเรียนรู้ (Purposeful Learning) การตั้งเป้าหมายของครูก่อน
สอนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อจะได้ดำเนินการสอนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้เป็นการ
กระตุ้นความสนใจในบทเรียนให้มากขึ้น เมื่อนักเรียนรู้ว่าจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมในบทเรียน
วิธีที่ดีที่สุดอีกประการหนึ่งคือ ให้นักเรียนช่วยกันตั้งเป้าหมายในการเรียนของแต่ละเรื่องไว้

5. การเรียนรู้โดยการฝึกฝน (Law of Exercise) การฝึกหัดบ่อย ๆ ทำให้เกิด
การเรียนรู้ได้ผลเร็วขึ้น ธอร์นไคค์ ให้ความเห็นว่าการกระทำซ้ำ ๆ จะทำให้เกิดความแม่นยำ
ในเนื้อหาดีขึ้น โดยในเรื่องการใช้ภาษาการเรียนการสอน ถ้าทำได้บ่อย ๆ ความชำนาญก็จะ
เกิดขึ้น เขียนคำคติน้อยลงออกเสียงได้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

6. การเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) การได้ทำ
กิจกรรมจะเกิดการเรียนรู้ เพราะมีประสบการณ์ตรง

7. กฎแห่งผล (Law of Effect) ธอร์นไคค์ (Thorndike, 1961) ได้กล่าวว่า
ผลแห่งการปฏิบัติตอบสนองใดเป็นที่พอใจบุคคลย่อมทำกิจกรรมนั้นซ้ำอีก หากเชื่อตามกฎนี้
การเบื่อหน่ายในการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่ย่อมเกิดจากวิธีสอนและการจัดกิจกรรมไม่ส
บาย
อารมณ์ของผู้เรียน นั่นคือเด็กไม่พอใจเรียนภาษาไทย ทำให้เกิดความบกพร่องทางแก้ปัญหา
อย่างหนึ่งคือการตรวจผลงานของนักเรียนให้นักเรียนได้รู้ผลกระทำของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

8. กฎแห่งการนำไปใช้ (Law of Use and Disuse) การเรียนรู้จะเกิดผลดีก็
ต่อเมื่อนำความรู้นั้นไปใช้ วิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะความแม่นยำในเนื้อหา

9. กฎแห่งแรงจูงใจ (Law of Motivation) ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ การที่
นักเรียนให้ความสนใจน้อยมาก เพราะนักเรียนต่างคิดว่าเป็นเรื่องที่อยู่แล้วใช้ประจำ ดังนั้น
การสอนที่จะให้ผล ต้องอาศัยแรงเป็นสำคัญที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้คือ

9.1 บุคลิกภาพของครู

9.2 วิธีสอน

9.3 ความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียน

- 9.4 การยกย่องชมเชยหรือการตำหนิ
- 9.5 สื่อการเรียน
- 9.6 การได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม
- 9.7 การได้มีโอกาสเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่บุคคล
- 9.8 การได้มีโอกาสได้รับการเผยแพร่

10. การส่งเสริมกำลังใจ (Reinforcement) การส่งเสริมกำลังใจเป็นการทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจตน จะทำอะไรถูกต้องเหมาะสมแล้วได้รับคำชมเชย การเสริมสร้างกำลังใจทำได้โดยการพูดคุยยกย่องชมเชย การให้รางวัล การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและการสนับสนุนให้ทำ เมื่อทราบว่านักเรียนมีความสามารถในการเรียนภาษาไทย

กันยา แสงสุวรรณ (2538 : 157) กล่าวถึงจิตวิทยาการศึกษาที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยเฉพาะ และมีประโยชน์ต่อการศึกษามากที่สุด เนื้อหาวิชาเป็นจิตวิทยาที่เน้นเรื่องการสอนเด็กและการเรียนรู้ (Learning) ได้แก่ทฤษฎีการเชื่อมโยง

วรรณิ โสมประยูร (2537 : 71-78) ได้กล่าวว่าหลักจิตวิทยาการศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานและมีอิทธิพลสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน รวมทั้งกระบวนการและสภาพการเรียนการสอน เพื่อจะได้นำปัจจัยเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในการเตรียมวางแผน และจัดดำเนินการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร หลักจิตวิทยาการศึกษาที่ครูผู้สอนควรทราบและคำนึงถึงมีดังต่อไปนี้

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) โดยทั่วไปบุคคลจะมีความแตกต่างกันใน 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านความถนัด องค์ประกอบเหล่านี้มีผลทำให้ความสามารถทางภาษาหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางภาษาของเด็กแตกต่างกันได้ ดังนั้นเมื่อครูทราบภูมิหลังของเด็กแต่ละคนก็จะช่วยให้จัดสภาพการเรียนการสอน ปรับปรุง แก้ไขหรือส่งเสริมความสามารถทางภาษาของเด็กแต่ละคนได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

2. ความพร้อม (Readiness) ความพร้อม หมายถึง สภาพความพร้อมของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใด ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามที่ควรจะเป็น ความพร้อมขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะ และความสนใจหรือแรงจูงใจ ครูควรศึกษาความพร้อมทางภาษาของเด็กโดยการสังเกต สัมภาษณ์หรือทดสอบ เมื่อทราบถึงความพร้อมก็จะได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อหรืออุปกรณ์ และบรรยากาศให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับความพร้อมของเด็ก

3. ความต้องการ (Need) ความต้องการ หมายถึง สิ่งจำเป็นที่บุคคลจะต้องได้รับเพื่อการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์ ในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนถ้าสามารถจัดให้สนองความต้องการของเด็กได้มากเท่าที่ควรก็จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดี

4. กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านความรู้ ทักษะ การปฏิบัติ และทักษะ อันเป็นผลเนื่องจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อม ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ควรเป็นพฤติกรรมที่คงทนถาวร ครูผู้สอนควรทราบถึงหลักหรือกฎการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 กฎแห่งการฝึก (The Law of Exercise) ภาษาไทยเป็นวิชาประเภททักษะ ดังนั้นจึงต้องใช้ภาษาได้อย่างคล่องแคล่ว และชำนาญในทุก ๆ ทักษะ เพื่อให้เกิดทักษะดังกล่าว จึงควรทราบกฎแห่งการฝึกของธอร์นไคค์ (Thorndike) ซึ่งมีใจความว่า ถ้าได้มีการฝึกหรือการกระทำซ้ำ ๆ อยู่เสมอ จะทำให้สิ่งเร้าและการตอบสนองมีความสัมพันธ์กันอย่างมั่นคงขึ้น และการเรียนรู้ก็จะคงอยู่ต่อไป ดังนั้นครูจึงควรรหาโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ทักษะทางภาษาอยู่เป็นประจำจนเป็นนิสัย

4.2 การเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by Doing) ซึ่ง (John Dewey) ได้กล่าวว่าคนเราเรียนรู้ได้ด้วยการกระทำและด้วยอุปกรณ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นครูควรเลือกใช้วิธีสอนหรือกิจกรรมโดยเน้นการกระทำหลาย ๆ แบบ และมีอุปกรณ์การสอนอย่างครบถ้วน

4.3 การเรียนรู้โดยมีจุดมุ่งหมาย (Purposeful Learning) จุดมุ่งหมายของผู้เรียน คือ สิ่งที่ผู้เรียนต้องการหรือสิ่งที่ผู้เรียนมุ่งหวัง ดังนั้นในการสอนครูจึงควรตั้งจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ไว้ให้แน่นอน แล้วจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้การสอนดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

5. การจูงใจ (Motivation) การจูงใจ หมายถึง การสร้างพลังหรือแรงผลักดันที่ไปกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจนบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ในการเรียน การสอนครูจึงจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจให้แก่ นักเรียนอยู่เสมอเพื่อให้นักเรียนสนใจและ ตั้งใจเรียน อาจจะใช้วิธีการพูดเร้าใจ สนทนาซักถาม ทายปัญหา ร้องเพลง เล่นิทาน หรือใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นการนำให้นักเรียนพร้อมที่จะเข้าสู่บทเรียนต่อไป

6. การเสริมแรง (Reinforcement) การเสริมแรงหรือการเสริมกำลังใจ หมายถึง การทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ หลังจากที่ได้แสดงพฤติกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้นลง เพื่อช่วยให้พฤติกรรม การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีกและเพิ่มความคงทนถาวรยิ่งขึ้น

กล่าวคือ เมื่อนักเรียนกระทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์แล้ว ครูก็จะต้องให้แรงเสริมด้วย จึงจะช่วยให้การเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด

7. เจตคติ (Attitude) เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่อยู่ภายใน เป็นกระบวนการทางด้านจิตใจที่มีผลต่อการตัดสินใจของคนเราในการที่จะเลือกกระทำหรือไม่เลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเจตคติเหล่านี้จะช่วยให้บุคคลยอมรับเอาความรู้หรือประสบการณ์เข้าไปให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง เจตคติเป็นสิ่งที่จัดหาเพิ่มเติมได้ สร้างขึ้นใหม่ได้ และสามารถ ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงได้ ในการเรียนการสอนนั้นครูจำเป็นต้องสร้างเจตคติที่ดีให้กับเด็กด้วยเสมอ เพราะจะช่วยทำให้เด็กอยากจะเรียนและอยากจะรู้มากยิ่งขึ้น เจตคติที่ดีนั้นจะเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างความรู้กับการปฏิบัติเข้าด้วยกัน โดยเจตคติจะช่วยโน้มน้าวจิตใจหรือจูงใจให้นักเรียนนำความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับ ไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ตามเจตนารมณ์ของบทเรียนและหลักสูตร

สรุป การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความพร้อมในการเรียนของนักเรียน รูปแบบการเรียนรู้โดยเน้นการฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ และเป็น การเรียนรู้อย่างมีจุดหมาย ครูควรใช้เทคนิควิธีการหลากหลายในการนำเข้าสู่บทเรียน ตลอดจน มีการเสริมกำลังใจ และสร้างเจตคติที่ถูกต้องให้แก่เด็ก การให้กระบวนการเรียนการสอน ภาษาไทยบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและแบบฝึกที่ดีนั้นจะต้องดึงดูดความสนใจและสมาธิของเด็กเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก เปิด โอกาสให้เด็กฝึกทักษะเฉพาะอย่าง ใช้ภาษา เหมาะสมกับวัย แบบฝึกที่ดีควรจะเป็นแบบฝึกสำหรับเด็กเก่งและในขณะที่เดียวกันควรเป็นแบบ ซ่อมเสริมสำหรับเด็กอ่อนด้วย นอกจากนี้ควรมีความเหมาะสมต่อผู้ฝึกด้วย การเลือกแบบฝึก หรือมาให้เด็กฝึกนั้นครูจะต้องศึกษาก่อนเพื่อจะได้แบบฝึกที่ดีและเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับเด็ก ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทย เด็กจะได้ศึกษาลักษณะของคำที่มีในภาษาไทย ผู้สอน คอยกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักสังเกต และเอาใจใส่ต่อการเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ กระตือรือร้น และกวดขัน ในเรื่องการตรวจผลงานของเด็กทุกๆ ครั้ง

4. การอ่าน

การอ่านเป็นพฤติกรรมการรับสารที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการฟัง ปัจจุบันมีผู้รู้ นักวิชาการ นำเสนอความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและงานสร้างสรรค์ ความสามารถในการอ่านจึงมีความสำคัญและจำเป็นยิ่งต่อการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมปัจจุบัน

4.1 ความหมายของการอ่าน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการอ่านไว้อย่างสอดคล้องกันและมีการส่งเสริมการอ่านด้วยกระบวนการที่แตกต่างกันด้วยแบบฝึกทักษะต่างๆ กันดังนี้

เกสร รองเดช (2522 : 2) ให้ความหมายว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่ผู้อ่านแปลความหมายของสัญลักษณ์ (ตัวอักษร) ให้ตนเองหรือผู้อื่นเข้าใจ กระบวนการอ่านจะต้องเกี่ยวข้องกับตัวอักษรและคำ การแปลความหมายของถ้อยคำออกมาเป็นเรื่องราว ทำความเข้าใจกับเรื่องราวนั้นแล้วนำสิ่งที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนให้ได้รับความหมายแจ่มชัดสมบูรณ์ โดยนำไปสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน หัวใจสำคัญของการอ่านคือ การเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน

สรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการรับรู้โดยการแปลความหมายจากตัวอักษรและสัญลักษณ์ โดยนำไปสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน

4.2 ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นพฤติกรรมการรับสารอย่างหนึ่ง กล่าวคือเป็นการรับเรื่องราวโดยใช้สายตามองดูตัวอักษร แล้วสมองก็จะลำดับเป็นถ้อยคำ ประโยค และข้อความต่าง ๆ เกิดเป็นเรื่องราวตามความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านแต่ละคน การอ่านช่วยให้เราสามารถติดตามความเคลื่อนไหวความก้าวหน้า และความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายได้ทันต่อเหตุการณ์ ฉะนั้นการอ่านจึงเป็นความจำเป็นต่อชีวิตของทุกคนในปัจจุบันการอ่านมีความสำคัญต่อตนเอง เพราะการอ่านทำให้เราได้รับความรู้เพลิกเพลินมีความคิดทันโลก ทันเหตุการณ์ และเข้าสังคมได้ดี

การอ่านมีความสำคัญต่อสังคม เพราะคนในสังคมจำนวนมากจะได้รับความรู้ ความเพลิกเพลิน และความจรโรงใจจากการอ่าน ฉะนั้น สารที่อ่านในโอกาสสำคัญต่าง ๆ จะผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนไม่ได้ เพราะมักมีผู้นำไปอ้างอิงหรือเผยแพร่เป็นลายลักษณ์อักษรอยู่เสมอหากผิดพลาดก็จะเป็นผลเสียหายได้นอกจากนี้เมื่อเราจะอ่านให้ผู้อื่นฟังเราก็ควรอ่านให้นำ ฟัง คือ

1. อ่านให้ผู้ฟังได้รับสาระจากบทที่อ่านนั้นครบถ้วนทั้งสาระที่สำคัญที่สุดและสาระที่สำคัญรอง ๆ ลงไป

2. อ่านให้ผู้อื่นสนใจฟังอยู่ตลอดเวลา

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2547: 7-8) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อผู้อ่าน การอ่านจะช่วยสร้างความคิด ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสังคมและ

สภาพแวดล้อมรอบตัว รู้จักรูปแบบของสารประเภทต่าง ๆ ทำให้เกิดทักษะการสรุปข้อมูล และจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่แล้วสรุปออกมาเป็นแนวคิดเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์

สนิท สัตโยกาส (2545:94) ได้กล่าวสรุปถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นสมควรอย่างยิ่งที่จะได้ฝึกฝนให้มีทักษะการอ่าน และมีนิสัยรักการอ่าน ชอบการใฝ่หาความรู้ และหมั่นติดตามความเคลื่อนไหว ความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ด้วยการอ่านอยู่เสมอเพื่อจะได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการอ่านมาช่วยพัฒนาชีวิตแห่งตน และสังคมส่วนรวมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

นอกจากนี้ บันลือ พุกกะวัน (2532:10) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ หากอ่านไม่ได้ การเรียนการสอนย่อมเป็นอุปสรรคอย่างใหญ่หลวง พฤติกรรมในการเรียนของเด็กจะเปลี่ยนไป หงอยเหงา เก็บกด หรือมีละเมือนั้นจะแสดงออกต่าง ๆ ในลักษณะทดแทนปมด้อยเหล่านั้น ครูจำเป็นต้องเอาใจใส่ ช่วยเหลือ แก้ไข (ซ่อมเสริม) ตั้งแต่เริ่มอ่านบทเรียนแรกทันที
2. เด็กที่อ่านได้ย่อมได้รับการยอมรับ สามารถร่วมเรียน ร่วมเล่นกับเพื่อน ๆ ได้ดีตรงกันข้าม การที่เด็กมีอุปสรรคในการอ่านย่อมขาดความอบอุ่น ขาดความมั่นใจในตนเอง
3. การอ่านได้ อ่านเป็น เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม
4. ทั้งนี้เพราะไม่ว่า โรงเรียนหรือสถาบันศึกษาในโลก ก็ไม่อาจจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด การอ่านจึงส่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่เด็กจะค้นคว้าเพิ่มเติมได้อย่างจุใจหรือความจำเป็นของเด็กเหล่านั้นได้ดี
5. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบธุรกิจ การปรับปรุงอาชีพ เมื่อพ้นวัยประถมศึกษา อาจเรียนรู้จากกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนได้อีกทางหนึ่ง
6. การอ่านมีความจำเป็นต่อการเป็นพลเมืองดีที่จะรู้ข่าวสาร เหตุการณ์ของบ้านเมืองการปกครองที่ดีพลเมืองจะต้องให้ความร่วมมือกับทางราชการ ได้ดี
7. การอ่านจะเป็นเครื่องมืออย่างสำคัญในการพินิจ เลือกตัดสินใจที่จะเลือกตัวแทนในด้านการเมืองการปกครอง อันเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
8. การอ่านย่อมเป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กปฐมวัยศึกษา หรือพ้นวัย

ประถมศึกษาก็ตาม สามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยใช้การอ่าน ทั้งยังจะได้รับความเพลิดเพลินช่วยพัฒนาจิตใจและอื่น ๆ ได้อีกด้วย

9. การอ่านจะทวีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ ที่ช่วยให้ความรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคม การสื่อสาร การพยากรณ์อากาศ เพื่อการปรับตน ปรับปรุงอาชีพ ยิ่งสังคมเจริญมากขึ้นเพียงใด การอ่านก็จะทวีความสำคัญมากขึ้นเพียงนั้น

4.3 การอ่านออกเสียง

การอ่านออกเสียงเป็นได้ทั้งการรับสารและการส่งสาร วาสนา เกตุนาถ (2521 : 1-2) ได้กล่าวถึงการอ่านออกเสียงว่า การอ่านออกเสียง คือ การว่าตามตัวหนังสือให้ผู้อื่นฟัง เช่น การอ่านข่าว อ่านประกาศ เป็นต้น การอ่านออกเสียงนั้น ผู้อ่านจะต้องอ่านได้ถูกต้อง ชัดเจนตามหลักภาษา และ ความนิยม ในกรณีที่อ่านให้ผู้อื่นฟัง จะต้องคำนึงถึงระดับเสียงให้ดังพอที่จะได้ยินอย่างถ่วงถึง ถ้ามีเวลาเตรียมตัวล่วงหน้าก็ควรจะได้อ่านในใจสักทียวหนึ่ง เพื่อให้เข้าใจเนื้อเรื่องจะได้แบ่งข้อความ จังหวะ วรรคตอน ได้เหมาะสม สามารถอ่านออกเสียงคำได้ชัดเจน ถูกต้องและใสอารมณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

จะเห็นว่าการอ่านออกเสียงให้ผู้อื่นฟัง จะต้องอ่านให้ชัดเจน ถูกต้องได้ข้อความครบถ้วนสมบูรณ์ มีลีลาการอ่านที่น่าสนใจและน่าติดตามฟังจนจบ

การเรียนการสอนการอ่านออกเสียงในวิชาภาษาไทยจำเป็นต้องตั้งจุดมุ่งหมายซึ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านออกเสียงนั้น ประภาสรี สีหอำไพ (2524:335) ได้สรุปความมุ่งหมายของการอ่านออกเสียงไว้ว่า การอ่านออกเสียงมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. ให้มีทักษะการอ่านอย่างคล่องแคล่ว ชัดเจนและถูกวรรคตอน
2. ให้เกิดความเพลิดเพลินและรื่นเริง
3. สังเกต จังหวะและลีลาในการอ่าน ทำให้รู้จักรสไพเราะของวรรคตอนดี

ยิ่งขึ้น

4. เผยแพร่เนื้อหาให้ทราบทั่วกัน

5. มุ่งการอ่านออกเสียงเป็นสำคัญ การจับใจความ หรือจำเรื่องราวได้มากน้อย เป็นสิ่งรองลงมา นักเรียนอาจนำไปอ่านในใจทบทวนได้เองต่อไป

6. ฝึกอ่านให้เหมือนเสียงพูด เพื่อให้ผู้ฟังสนใจ ไม่เบื่อหน่าย

อย่างไรก็ตาม จุดประสงค์ของการอ่านออกเสียง นอกจากเป็นการอ่านให้ถูกต้องตามอักขรวิธีและความนิยมแล้ว ยังเป็นการตรวจสอบการอ่านออกเสียงเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง การอ่านประเภทต่าง ๆ เพื่อจะใช้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในอนาคตต่อไป

5. การอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ

5.1 ความหมายของคำควบกล้ำ

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของคำควบกล้ำไว้ดังนี้
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 268) กล่าวว่าคำควบกล้ำ หมายถึง
พยัญชนะที่ควบกับ ร ล ว ประสมสระเดียวกันออกเสียงควบกล้ำเป็นพยางค์เดียว โดยออก
เสียงวรรณยุกต์ตามพยัญชนะตัวหน้า

อานงค์ ใจรงกา (2547 : 23) คำควบกล้ำหมายถึงพยัญชนะหรือคำที่มีตัว ร ล ว ควบ
หรือกล้ำอยู่ การอ่านออกเสียงให้อ่านออกเสียงควบกล้ำกัน

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2529 : 118 – 119) กล่าวว่า คำควบกล้ำ หมายถึง
พยัญชนะใด ๆ ที่เขียนควบกับพยัญชนะ ร ล ว ให้ออกเสียงควบกล้ำกัน

สรูป คำควบกล้ำ คือคำที่ออกเสียงพยัญชนะต้นควบกับ ร ล ว โดยออกเสียง
วรรณยุกต์ตามพยัญชนะตัวหน้า เช่น คำว่า ปลา กราย ควาย เป็นต้น

5.2 ลักษณะคำควบกล้ำ

ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งคือ เสียงบางเสียงใช้พยัญชนะสอง
เสียงควบกล้ำกัน คือ พยัญชนะสองตัวประสมด้วยสระเดียวกัน และ ออกเสียงพยัญชนะสอง
เสียงพร้อมกัน เช่นคำว่า ปลา กราย ควาย เราเรียกคำที่ออกเสียงพยัญชนะสองเสียงพร้อม
กันนี้ว่า “เสียงควบกล้ำ” หรือ “คำควบกล้ำ” กำชัย ทองหล่อ (2540 : 85 – 87) ได้กล่าวถึง
ลักษณะของคำควบกล้ำไว้ดังนี้

1. มีตัว ร ล ว สะกด

2. ร จะเรียงไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังตัวอื่นที่มีควบก็ได้ ครู ตรา (เรียงไว้
ข้างหน้า) มรรค (เรียงไว้ข้างหน้า) แต่ตัว ล ว จะเรียงไว้ข้างหลังตัวอื่น ที่มาควบเสมอ เช่น
คลอง กวาดไขว้ เป็นต้น

สรูป ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีลักษณะพิเศษเสียงบางเสียงใช้พยัญชนะสองเสียงควบ
กล้ำกันเช่นคำว่า ปลา กราย ควาย เราเรียกคำที่ออกเสียงพยัญชนะสองเสียงพร้อมกันนี้ว่า
“เสียงควบกล้ำ” หรือ “คำควบกล้ำ”

5.3 ประเภทของคำควบกล้ำ

คำควบกล้ำแบ่งออกเป็น 2 ชนิด

1. อักษรควบกล้ำไม่แท้ หมายถึง อักษรที่มีรูปพยัญชนะที่ควบ ร ล ว แต่

ใช้คำควบกล้ำหน้าตัวเดียว เช่น เส้าสร้อย จริง เสรีง สระ ทราบ ทรุกโทรม เป็นต้น

2. อักษรควบกล้ำแท้ หมายถึง คำที่มีพยัญชนะ 2 ตัวเรียงกัน ออกเสียงพร้อมกันเป็นพยัญชนะต้น ได้แก่

ก	กร	กล	กว
ข	ขร	ขล	ขว
ค	คร	คล	คว
ต	ตร	-	-
ป	ปร	ปล	-
ผ	-	ผล	-
พ	พร	พล	-

คำควบกล้ำในภาษาไทยนี้เท่านั้นที่มีหลักฐานปรากฏอยู่ มีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย จากศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง พบว่ามีคำควบกล้ำอยู่ เช่น ในน้ำมีปลา ไครไครค้ำมีค้ำ ไพรไฟหน้าใส เป็นต้น

ในหนังสือ นิติสารสาธก ของพระยาศรีสุนทรโวหาร (ยุพา ยิ้มพงษ์, 2535 : 39 ; อ้างอิงจากพระศรีสุนทรโวหาร, 2504, นิติสารสา ธก.) กล่าวถึง คำที่ใช้อักษร ร ล ว ควบกล้ำว่า มีเสียงควบกับ ร ล ว รวม 21 เสียง เรียกว่า อักษรประโยค ซึ่งมี 7 หมวด คือ

1. กร	กล	กว
2. จร	จล	จว
3. ตร	ตล	ตว
4. ป	ปร	ปล
5. คร	คล	คว
6. ท	ทร	ทล
7. พ	พร	พล

อักษร 7 หมวดนี้ ปัจจุบันที่ใช้อยู่ ได้แก่ เสียง กร ขร คร ตร ปร พร
กล ขล คล ปล พล ผล กว ขว คว

สรุป อักษรควบกล้ำแบ่งออกเป็น 2 ชนิดได้แก่ อักษรควบกล้ำไม่แท้ อักษรควบกล้ำไม่แท้ ในภาษาไทยนี้เท่านั้นที่มีหลักฐานปรากฏอยู่ มีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจากศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง พบว่ามีคำควบกล้ำอยู่ เช่น ในน้ำมีปลา ไครไครค้ำมีค้ำ ไพรไฟหน้าใส คำที่ใช้อักษร ร ล ว ควบกล้ำ มีเสียงควบกับ ร ล ว รวม 21 เสียง เรียกว่า อักษรประโยค

5.4 ปัญหาการออกเสียงควบกล้ำ

จากการศึกษาวิจัยของ อุดุลย์ มุลละชาติ (2550 : 42) พบว่าปัญหาการออกเสียงควบกล้ำ เกิดขึ้นได้ทั้งในหมูนักเรียนและผู้ใหญ่ การออกเสียงคำควบกล้ำไม่ชัดเจนจนทำให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดความสับสนทางภาษา ทำให้สื่อความหมายไม่ตรงกัน นอกจากนี้ยังทำให้ผู้พูดเสียบุคลิกภาพตามไปด้วยดังกล่าว อาจมีสาเหตุจากปัญหาดังนี้

5.4.1 ปัญหาจากตัวครู ครูส่วนมากไม่ระมัดระวังการอ่านคำควบกล้ำ หรือครูเหล่านั้น อาจจะมาจากรอบครัวหรือชุมชนที่พูดภาษาอื่นที่ออกเสียงภาษาไทยไม่ชัดเจนจึงไม่ระมัดระวังเรื่องนี้

5.4.2 ปัญหาจากตัวเด็ก เด็กที่เข้ารับการศึกษในโรงเรียนอาจจะมาจากรอบครัวและชุมชนที่พูดภาษาอื่นเป็นจำนวนมาก เมื่อมาอยู่ร่วมกันก็มักจะพูดภาษาท้องถิ่นของตนเองใช้ภาษาไทยผิด ๆ เด็กอื่น ๆ ก็มักจะตามอย่างไปด้วย

5.4.3 ปัญหาทางสังคม เด็กที่มาจากครอบครัวยากจนอยู่ในชุมชนที่พูดภาษาไทยไม่ถูกต้อง โอกาสที่จะใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องก็เฉพาะเวลาที่อยู่ในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้นจึงมักจะพูดหรืออ่านตามเด็กส่วนใหญ่

พยุง ญาณโกมุท (2521 : 624-626) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการออกเสียงคำควบกล้ำไม่ชัดเจนว่า

1. เกิดจากการเอาอย่างที่ผิดเด็กเอาอย่างผู้ใหญ่ เช่น เด็กจีนที่เกิดในไทยเอาอย่างบิดามารดาของตนที่พูดภาษาไทยไม่ชัด ส่วนมากจะพูดคำที่ใช้อักษร ร ล ว ไม่ชัด จะพูด ปลา เป็น ปา ครู เป็น คู นอกจากเลียนแบบผู้ใหญ่แล้ว เด็กยังเอาอย่างเพื่อนด้วย

2. อยุ่ภาวะการออกเสียงบกพร่องอวัยวะที่เกี่ยวกับการออกเสียงควบกล้ำ มีดังนี้

2.1 ริมฝีปาก ถ้าริมฝีปากแหง หรือไม่สามารถห่อหรือจีบได้ เด็กจะไม่สามารถออกเสียงพยัญชนะ ป ว พ ได้ถูกต้อง จะทำให้ไม่สามารถออกเสียงที่ใช้อักษรควบได้ชัดเจน

2.2 ลิ้น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากที่ใช้ในการออกเสียงอักษรควบถ้าลิ้นแข็ง มีขนาดเล็กหรือใหญ่ไป หรือว่าสันผิปรกติ ย่อมทำให้ไม่สามารถออกเสียง ก ข ค ร ล ถ ณ ัด

2.3 ฟัน หมายถึงฟันหน้า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ ในการออกเสียงคำที่ใช้อักษรควบ ถ้าฟันเสีย เช่น ฟันหัก ฟันเหยิน หรือ ฟันห่าง ก็จะทำให้ออกเสียงไม่ชัด

3. เกิดจากครูในชั้นประถมต้น โดยเฉพาะครูในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วางรากฐานไว้ไม่ดี ออกเสียงไม่ชัดเจน หรือออกเสียงผิดพลาดไปได้

นอกจากนี้ ชลธิชา กัลลาคอยู่ (2527 : 15) ได้กล่าวถึงปัญหาการออกเสียงคำที่ใช้
อักษร ว ควบกล้ำเป็นพยัญชนะกึ่งสระ ออกเสียงที่ริมฝีปากคล้ายกับออกเสียงสระอุ ได้แก่ กว
ขว และ คว ออกเสียงเป็น กว เช่น กวัน เป็น กวัน ควายเป็น กวาย เป็นต้น มักจะเป็นพวก
ที่ออกเสียงคำที่อักษร ว ควบกล้ำสับกับเสียงเดี่ยวที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น

ออกเสียง กว คว เป็น ฟ เช่น

ห้องฟ้ากว้างและทะเลก็ดูกว้างจิ่ง เป็น

ห้องฟ้าฟ้างและทะเลก็ดูเฟิงฟ้างจิ่ง

ออกเสียง ขว เป็น ผ เช่น

หันหน้าไปทางขวา แล้วแขวนเสื้อไว้ เป็น

หันหน้าไปทางฝ่า แล้วแผนเสื้อไว้

เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะเสียง กว ขว คว และ ฟ ผ นี้มีวิธีการออกเสียงที่คล้ายคลึงกัน
ซึ่งเมื่อออกเสียงแล้วจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายผิดไปโดยสิ้นเชิง เพราะเป็นคนละหน่วย
เสียง

ศุคารัตน์ เอกวานิช (2520 : 8) ได้กล่าวถึงปัญหาการออกเสียงคำที่ใช้อักษร ร และ
ล ควบกล้ำว่า ร เป็นพยัญชนะลิ้นรวิ ๓ เป็นพยัญชนะข้างลิ้นจรดโคนลิ้น ลิ้นงอและม้วนให้ลม
ออกข้างลิ้น ได้แก่ กร กล ขร คร คล ปร ปล พร และ ผล คำเหล่านี้ส่วนใหญ่ผู้ที่ออกเสียง ร ล
สับกัน เช่น ปลาบปลื้ม เป็น ปราบปรึ้ม พรวดพราด เป็น พลวดพลาด เป็นต้น หรือ ไม่ออกเสียง
ร ล ที่ควบกล้ำอยู่เลย เช่น ตรง ออกเสียงเป็น ดง เพราะออกเสียงได้ง่ายกว่าและไม่ได้รับการ
ฝึกฝนให้ออกเสียงให้ถูกต้อง เมื่อเคยชินเข้าก็พอใจที่ออกเสียงตามสบาย ไม่ต้องรวิ ๓ หรือ ห่อ
ลิ้น เราจึงมักได้ยินคำเหล่านี้อยู่เสมอ เช่น จะปับปุงเปียนแปงประเทศ

นอกจากนั้น สุวรรณรัศมี ณ เชียงใหม่ (2544 : 2) ได้กล่าวถึงปัญหาการอ่านออก
เสียงคำควบกล้ำว่า เกิดจากครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาไม่เอาใจใส่ และแก้ไขนักเรียนที่อ่าน
ออกเสียงไม่ถูกต้อง ผู้เรียนจะเคยชินจนติดนิสัย ทำให้ออกเสียงไม่ชัดเจน หรือออกเสียงไม่
ถูกต้อง

กรมวิชาการ (2546 : 168) ได้กล่าวถึงปัญหาการอ่านออกเสียงว่า เกิดจากความไม่
ระมัดระวังในการออกเสียง หรือพลั้งเผลอไม่เอาใจใส่ในการออกเสียง ซึ่งการออกเสียงควบ
กล้ำผิด จะทำให้ความหมายผิดไปด้วย

จะเห็นได้ว่าปัญหาในการออกเสียงคำที่ใช้ ร ล ควบกล้ำ นั้นพบเห็นได้เสมอซึ่ง
สรุปเป็นปัญหาใหญ่ๆ ได้ 3 ด้าน คือ

1. ด้านตัวครูผู้สอน คือตัวครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของภาษาไทย
วางรากฐานเด็กตั้งแต่ระดับต้น ๆ มาไม่ดี ครูออกเสียงเป็นตัวอย่างที่ไม่ชัดเจน ครูไม่เอาใจใส่
แก้ไขฝึกฝนเด็กเมื่อพบว่าอ่านไม่ถูก

2. สภาพแวดล้อม คือผู้ปกครอง เพื่อน และ ผู้ที่เด็กได้พบเห็นส่วนใหญ่ พูดไม่
ชัด ทำให้เด็กเลียนแบบการพูดที่ผิด

3. ความบกพร่องทางด้านร่างกาย คืออวัยวะในการออกเสียงบกพร่อง เช่น ปาก
แหว่ง ลิ้นไก่สั้น หรือ ฟันห่าง เป็นต้น

ในการออกเสียงคำที่มี ร ล ว ควบกล้ำนั้น จะต้องรู้ถึงวิธีการออกเสียงพยัญชนะ ร ล
ว แต่ละตัวก่อน ซึ่งนั้นหนา รณเกียรติ (2529 : 20 – 22) และ ประสงค์ ราชณสุข (2532 : 38 –
39) กล่าวไว้สอดคล้องกันสรุปได้ดังนี้

1. เสียง /ร/หรือเสียงรัวลิ้น (Trill) ออกเสียงโดยการยกปลายลิ้นขึ้นแตะปุ่ม
เหงือกเบา ๆ เมื่อกระแสมผ่านจุดนี้ก็จะทำให้ปลายลิ้นสลับออก และกลับไปแตะปุ่ม
สลับกันหลาย ๆ ครั้ง

2. เสียง /ล/หรือเสียงข้างลิ้น (Lateral) เกิดจากการกักลมไว้ตรงกลางของปาก
ยกส่วนลิ้นแตะฐานบนให้สนิท แล้วปล่อยให้ลมผ่านออกมาจากด้านข้างของลิ้นข้างใดข้างหนึ่ง
หรือ ทั้งสองข้าง

3. เสียง /ว/หรือเสียงริมฝีปาก – เพดานอ่อน ฐานที่เกิดเสียงนั้นเป็นการเปล่ง
เสียงควบกันคือ ริมฝีปาก และลิ้นส่วนหน้ากับเพดานอ่อน ร่วมกันใน การออกเสียง เมื่อออก
เสียงพยัญชนะ ร ล ว แต่ละเสียงได้คล้องแล้ว จึงออกเสียงควบกล้ำกับพยัญชนะตัวอื่น เช่น
กราบ กวาง ควบย ปลาย แต่ถ้าออกเสียงควบกล้ำไม่ได้ให้ออกเสียงโดยวิธี ต่อไปนี้

3.1 ออกเสียง คำควบกล้ำ โดยวิธีแยกเสียงออกเป็น 2 พยางค์ เช่น คำว่า ปลา
ให้แยกเป็น 2 พยางค์ คือ ปะ – ลา

3.2 ออกเสียงคำควบกล้ำ ที่แยกออกเป็น 2 พยางค์นั้นช้า ๆ ก่อน แล้วจึงทวี
ความเร็วขึ้นจนออกเป็นเสียงควบกล้ำได้ในที่สุด เช่น

ปะ --- ลา	ปะ – ลา	ปะ – ลา	ปลา
ตะ --- รา	ตะ – รา	ตะ – รา	ตรา
กะ --- หราบ	กะ – หราบ	กะ – หราบ	กราบ

5.5 วิธีการแก้ไขการออกเสียงควบกล้ำไม่ชัด

พุง ญาณโกมุท (2521 : 626) ได้เสนอแนะวิธีการแก้ไขการออกเสียงคำที่ใช้อักษรควบไม่ชัดเจนนี้

1. ตรวจสอบอวัยวะในการออกเสียง ถ้าบกพร่องเป็นเรื่องของแพทย์ที่แก้ไขได้
2. ถ้าเด็กมีอวัยวะสมบูรณ์ดี เห็นว่าเด็กเอาอย่างผู้อื่น ครูควรชี้แจงแนะนำให้นักเรียนเข้าใจว่าการออกเสียงผิด จะทำให้ความหมายผิดไป

3. การฝึก

3.1 ให้ฝึกโดยยึดความหมายเป็นหลัก

3.2 ให้เด็กได้ฝึกการออกเสียงพยัญชนะที่จำเป็นในการออกเสียงควบเสียงใหม่ถ้านักเรียนออกเสียงไม่ถูกต้อง วิธีการแก้ไขการออกเสียงควบไม่ชัดเจน คือ ถ้าพบว่านักเรียนมีความผิดปกติของอวัยวะในการออกเสียง ให้ปรึกษาแพทย์เพื่อหาทางแก้ไข และ ถ้าพบว่านักเรียนมีปัญหาในการออกเสียงจากการเลียนแบบ หรือ เอาอย่างการออกเสียงที่ผิดให้แก้ไขโดยใช้ต้นแบบที่ถูกต้อง

นอกจากนี้ ประสงค์ ราชณสุข (2532 : 33 – 35) ได้กล่าวถึงวิธีการแก้ไขปัญหาการออกเสียงไว้ดังนี้

1. วิธีแสดงตำแหน่งที่เกิดเสียง วิธีนี้ครูจะให้นักเรียนสังเกตการออกเสียงของครูว่า ขณะที่ครูออกเสียงนั้น ลิ้นของครูแตะที่จุดใด ทำรูปปากอย่างไร เช่น ถ้าออกเสียงพยัญชนะ ร ปลายลิ้นจะแตะที่ปุ่มเหงือก ถ้าออกเสียงสระ อ ปากจะเป็นรูปห่อกลม เป็นต้น

2. วิธีเร้าและตอบสนอง วิธีนี้ครูผู้ฝึกออกเสียงที่ชัดเจนให้เด็กฟัง และให้เด็กสังเกตวิธีออกเสียงของครูแล้วจึงให้เด็กลองออกเสียงนั้น ถ้าไม่ถูกครูจะแก้ไข แล้วลองใหม่อีกครั้ง ถ้าออกเสียงถูกต้องครูจะชมเชยให้กำลังใจ

3. วิธีสะท้อนกลับ วิธีนี้ครูผู้ฝึกจะให้เด็กได้ฝึกฟังเสียงของตน โดยการบันทึกเสียงให้ฟังภายหลังแล้วพยายามปรับปรุงแก้ไขตนเอง

4. วิธีนำจุดบกพร่องมาเป็นแนวเทียบในการฝึก วิธีนี้ครูจะใช้วิธีที่ถูกต้องกับวิธีที่ผิดสลับกันในการฝึกเพื่อให้เด็กให้รู้ตัวว่าเมื่อใดตนเองออกเสียงถูกหรือผิด

5. วิธีใช้อุปกรณ์ประกอบการฝึก วิธีนี้ครูจะใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบกิจกรรมการฝึก เช่น บัตรคำ บัตรภาพ หุ่นมือ เกมต่าง ๆ เป็นต้น

5.6 วิธีการออกเสียงคำควบกล้ำ

ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีระดับเสียงของคำแน่นอนหรือวรรณยุกต์และออกเสียงแยก

คำต่อคำ เป็นที่ลำบากของชาวต่างชาติเนื่องจาก การออกเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละคำ และการสะกดคำที่ซับซ้อน นอกจากภาษากลางแล้ว ในประเทศไทยมีการใช้ ภาษาไทยถิ่นอื่นด้วย

ทัศนา ธาณีวรรณ และคนอื่นๆ (ม.ป.ป. : 113 – 116) ได้เสนอแนะขั้นตอนการฝึกออกเสียงคำควบกล้ำดังนี้

1. ขั้นการฟัง เป็นขั้นตอนที่ครูต้องออกเสียงให้นักเรียนฟังอย่างถูกต้อง เพื่อให้ นักเรียนได้ฟังจากปากครูอย่างถูกต้อง โดยดำเนินการดังนี้

1.1 ครูออกเสียงให้นักเรียนฟังคนละ 3 ครั้ง โดยเขียนบนกระดานคำ

1.2 ครูออกเสียงอีกครั้งโดยออกเสียงเป็นคู่ๆ ให้นักเรียนฟังแล้วให้นักเรียน

จับการออกเสียงของครูว่าออกเสียงเหมือนกันหรือต่างกัน

1.3 ครูเขียนหมายเลข 1 2 3 บนกระดานคำ แทนเสียงแต่ละคำแล้วอ่านให้นักเรียนฟังโดยให้นักเรียนตอบว่าแต่ละคำตรงกับหมายเลขอะไร

2. ขั้นอ่านออกเสียง

2.1 เป็นขั้นที่ครูออกเสียงให้นักเรียนฟังคำละ 1 ครั้ง แล้วให้นักเรียนออกเสียงตามพร้อม ๆ กัน และเป็นรายบุคคลหลาย ๆ ครั้ง เช่น

ครูออกเสียง

นักเรียนออกเสียง

กรอก

กรอก กรอก กรอก

กรอก – กรอก

กรอก – กรอก – กรอก – กรอก

กลอก – กลอก

กลอก – กลอก – กลอก – กลอก

ครูออกเสียงชุดละ 3 คำ สลับกัน นักเรียนออกเสียงเหมือนกับครูหลาย ๆ ครั้ง

ครูออกเสียง

นักเรียนออกเสียง

กอก – กรอก – กลอก

กอก – กรอก – กลอก, กอก – กรอก –

กลอก

2.2 ครูใส่หมายเลข 1 2 3 ไว้บนคำที่ต้องการให้ออกเสียง แล้วครูออกเสียงตัวเลขให้นักเรียนอ่านอักษรควบกล้ำ กระทำได้ทั้งเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล เช่น

1

2

3

กรอก

กลอก

กอก

ครูออกเสียง

หนึ่ง สอง สาม

สาม หนึ่ง สอง

สอง สาม หนึ่ง

นักเรียนออกเสียง

กรอก กลอก กอก

กอก กรอก กลอก

กลอก กอก กรอก

2.3 เมื่อนักเรียนสามารถออกเสียงคำเหล่านี้ได้แล้ว ครูก็ฝึกคำอื่น ๆ ใน

ทำนองเดียวกัน

2.4 ครูให้นักเรียนอ่านบัตรคำคำควบกล้ำคำอื่น ๆ โดยให้อ่านพร้อมกัน

หรือ เป็นรายบุคคล

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2544 : 6 – 7) ได้ให้แนวทางในการฝึกอ่านคำควบกล้ำ

ดังนี้

คำควบกล้ำให้ฝึกอ่านคำที่ประสมอักษรนำก่อน แล้วให้ออกเสียง ดังนี้

1. อ่านคำที่มีกประสมอักษรนำก่อน เช่น

ครอ – อู ครู

กลอ – เอื้อ เกลื้อ

กวอ – อา กวา

2. อ่านออกเสียงเทียบเสียง เช่น

คู ครู (ลิ้นร่วเล็กน้อย)

ปา ปลา (ลิ้นแตะเพดานไม่ร่ว)

ขา ขวา (เสียงกล้ำกันเป็นเสียงใหม่)

กรมวิชาการ (2532 : 36) ได้เขียนกลอนเกี่ยวกับการออกเสียง “ร” กับ “ล” ไว้ว่า

ตัว “ร” ขอเรียกร้อง

ออกเสียงอย่าคู่เอา

ตัว “ร” กับ “ล” นั้น

เสียง “ล” ยกลิ้นพอ

ส่วน “ร” ลิ้นต้องร่ว

ความหมายแตกต่างกัน

ให้พี่น้องผองไทยเรา

โมเมเอาเป็นเสียง “ล”

เสียงต่างกันที่ลิ้นหมด

แตะเพดานเพียงครั้งเดียว

อย่าพันพัวปนกันเทียว

ออกเสียงต้องชัดถ้อยคำ

6. แผนการจัดการเรียนรู้

6.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 203) กล่าวว่าแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอนวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า แผนการสอนเป็นแผนที่ผู้สอนจัดทำขึ้นตามคู่มือครู หรือแนวการสอนของกรมวิชาการทำให้ผู้สอนรับทราบว่าสอนเนื้อหาใดเพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่อและวัดประเมินผลโดยวิธีใด

วัฒนาพร ระจับทุกข์ (2542 : 1) กล่าวว่า แผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ปฏิบัติการสอนเพื่อใช้ในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์เรียนรู้ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชัยชาญ วงศ์สามัญ (2545 : 39) ให้ความหมายของแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ว่า แผนการสอน เป็นแบบบันทึกที่บรรจุข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้สำหรับสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แผนการสอนที่ดีควรมีองค์ประกอบที่เหมาะสม มีขั้นตอนการจัดเตรียมและมีการปรับปรุงอยู่เสมอ

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2545 : 2) กล่าวว่า แผนการสอน หรือแผนการจัดการเรียนรู้ คือ แนวดำเนินการ และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งส่วนสำคัญประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม สื่อการเรียน และการประเมินผลผู้เรียน

เนสส์สัน (ชาญชัย อาจิณสมภาร. 2540 : 29 ; อ้างอิงมาจาก Neslson. 1952 : unpagged) ได้ให้คำจำกัดความของแผนการสอนว่า หมายถึง ข้อความของผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการให้บรรลุ และวิธีทางเฉพาะที่ทำให้สิ่งเหล่านี้บรรลุในฐานะเป็นผลลัพธ์ของกิจกรรมที่ทำในแต่ละวันภายใต้การแนะนำของครู

ผู้วิจัยได้ศึกษาของแผนการจัดการเรียนรู้ข้างต้น สามารถสรุปความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ได้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวดำเนินการที่จัดเตรียม

ไว้สำหรับการสอน ประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลผู้เรียน

7. แบบฝึกทักษะ

7.1 ความหมายของแบบฝึก

เกี่ยวกับเรื่องแบบฝึกนี้ มีผู้ให้ความหมายของแบบฝึกไว้ดังต่อไปนี้ สุรสิงห์ นิลชร (2527 : 7) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกว่า แบบฝึกเป็นการจัดสภาพการณ์ เป็นการฝึกฝน ทบทวนสิ่งต่าง ๆ ที่ได้เรียนในชั่วโมงเพื่อให้เกิดความรู้เรื่องนั้น นอกจากนั้นยังช่วยตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ได้

วาสนา สุพัฒน์ (2530 : 11) กล่าวว่า แบบฝึก หมายถึง งานหรือกิจกรรมที่ครู มอบหมายให้นักเรียนทำ หรือทบทวนความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เรียนไปแล้ว ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะ และพัฒนาทักษะ ซึ่งสามารถนำไปแก้ปัญหาได้

ดวงเดือน อ่อนน่วม (2533 : 37) กล่าวว่า แบบฝึกหรือแบบฝึกหัด (Work Book) เป็นสื่อกลางที่จัดทำขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา ทำความเข้าใจและฝึกฝนจนเกิดแนวคิดที่ ถูกต้องและเกิดทักษะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนี้แบบฝึกหัดยังเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ครูทราบว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจบทเรียนมากน้อยเพียงใด แบบฝึกที่ดีและสมบูรณ์สามารถใช้แทนแบบ ทดสอบประเภทวินิจฉัยการเรียน (Diagnostic Test) ในการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน ได้ แบบฝึกที่ดีนอกจากจะสนองทางด้านความรู้แล้วยังมีผลด้านจิตใจด้วย แบบฝึกที่ดีเหมาะสม สำหรับเด็กแต่ละวัยจะช่วยให้เกิดความสำเร็จ เพลิดเพลินและภาคภูมิใจที่ทำได้ อีกทั้งยังส่งผล ถึงการพัฒนาทางด้านกล้ามเนื้อประสาทสัมผัสอื่น ๆ อีกด้วย

อังฉรา ชิวพันธ์ (2538 : 102) ได้กล่าวว่า แบบฝึกหัด หมายถึง สิ่งที่เราสร้างขึ้นเพื่อ เสริมความเข้าใจ และเสริมเติมเนื้อหาบางส่วนที่ช่วยให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ และนำความรู้ไป ใช้ได้อย่างแม่นยำ ถูกต้อง คล่องแคล่ว

รัตนา ศีสาธา (2544 : 6) ได้สรุปความหมายของแบบฝึกว่า แบบฝึกหมายถึง สื่อ สิ่งเร้า หรือกิจกรรมที่ครูสร้างขึ้นเพื่อเสริมทักษะให้แก่นักเรียนปฏิบัติ เพื่อทบทวนเนื้อหา ความรู้ต่าง ๆ ที่เรียนไปแล้ว จนสามารถนำความรู้ไปใช้โดยอัตโนมัติ ถูกต้อง คล่องแคล่ว แม่นยำ แบบฝึกจึงเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์กับผู้เรียน และยังช่วยให้นักเรียนแก้ไขข้อบกพร่อง ทางการเรียนรู้ด้วยการฝึกฝนจากแบบฝึกที่ครูสร้าง

สรุป ได้ว่ามีนักวิชาการเรียกแบบฝึกว่า แบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะซึ่งมีความหมายเหมือนกันคือ กิจกรรมที่ผู้สอนให้ผู้เรียนทำเพื่อเสริม พัฒนาหรือแก้ปัญหาความเข้าใจในเนื้อหาที่ครูสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนตั้งไว้ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่าแบบฝึกทักษะ

7.2 ลักษณะของแบบฝึก

ได้มีผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับลักษณะที่ดีของแบบฝึกดังต่อไปนี้

ก๋อ สวัสดิพานิช (2514 : 12) ได้สรุปลักษณะของแบบฝึกไว้ดังนี้

1. แบบฝึกควรมีหลายแบบเพื่อเด็กจะได้ไม่เบื่อ
2. ควรเป็นแบบฝึกหัดสั้น ๆ
3. ควรให้ฝึกในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน
4. ควรมีการประเมินผล และควรประเมินผลขณะฝึกหัด เพื่อดูว่าเด็กเกิดความชำนาญในทักษะเพียงใด

ความชำนาญในทักษะเพียงใด

เกสร รองเดช (2522 : 36 – 37) ได้ให้แนวทางในการสร้างแบบฝึกไว้ดังนี้

1. สร้างแบบฝึกให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน คือไม่ง่ายและไม่ยากจนเกินไป

เกินไป

2. เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก โดยเริ่มจากการฝึกการออกเสียงเป็นพยางค์

คำ วลี ประโยค และคำประพันธ์

3. แบบฝึกบางแบบฝึกใช้ภาพประกอบเพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กประสบผลสำเร็จในการฝึก และจะช่วยช่วยให้ติดตามต่อไปตามหลักของการจูงใจ

4. แบบฝึกที่สร้างขึ้นเป็น แบบฝึกสั้น ๆ ง่าย ๆ ใช้เวลาในการฝึกประมาณ 30 –

50 นาที

5. เพื่อป้องกันการเบื่อหน่าย แบบฝึกต้องมีลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ประสมคำจากภาพ เล่นเกมบัตรภาพ เดิมคำลงในช่องว่าง อ่านคำประพันธ์ ฝึกร้องเพลง และเล่นเกมต่าง ๆ ประกอบ

ศศิธร สุทธิแพทย์ (2517 : 72) ได้กล่าวถึงลักษณะแบบฝึกที่ดีไว้ดังนี้

1. ใช้หลักจิตวิทยา
2. สำนวนภาษาง่าย
3. ให้ความหมายต่อชีวิต
4. คิดได้อย่างรวดเร็ว

5. ปลุกความสนใจ
6. เหมาะสมกับวัยและความสามารถ
7. อาจศึกษาได้ด้วยตนเอง

ผกาวดี ปัญญาวรรณศิริ (2540 : 17) ได้สรุปถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้ดังนี้

1. ใช้หลักจิตวิทยา
2. ควรมีหลายรูปแบบเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน
3. แบบฝึกแต่ละชุดควรมีเวลาสั้น ๆ
4. ควรเรียงจากง่ายไปหายาก
5. ควรมีการประเมินผลขณะฝึกเพื่อประเมินความชำนาญในทักษะนั้น ๆ

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า แบบฝึกควรมีลักษณะที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน ใช้หลักจิตวิทยาในการสร้างแบบฝึก ควรมีแบบฝึกหลาย ๆ แบบที่สร้างความสนใจของผู้เรียน มีการประเมินผลขณะฝึก ส่งเสริมความคิด และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การสร้างแบบฝึกจะต้องสร้างขึ้นโดยอาศัยหลักการทางจิตวิทยาว่าด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ครั้งที่ พรณี ชูทัย (2538 : 19) ได้กล่าวไว้คือ

1. ความใกล้ชิด การใช้สิ่งเร้าและการตอบสนองเกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกันจะสร้างความพอใจให้แก่ผู้เรียน
2. การฝึกหัด โดยการฝึกให้ผู้เรียนทำซ้ำ ๆ เพื่อช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจที่แน่นอนแม่นยำ
3. การให้ผู้เรียนรู้ผลการทำงานของตน ได้แก่ การเฉลยคำตอบให้ทราบผลทำงานอย่างรวดเร็ว จะช่วยให้ผู้เรียนพึงพอใจ
4. การจูงใจ โดยการจัดแบบฝึกที่สั้น ง่าย เรียงลำดับไปจนถึงเรื่องที่ยาวและยากขึ้นนอกจากนี้ยังมีรูปภาพประกอบเพื่อสร้างความสนใจอีกด้วย

7.3 หลักการสร้างแบบฝึก

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงหลักการสร้างแบบฝึกไว้ดังนี้

พรณีธิดา อ่อนแสง (2532 : 48) ได้สรุปหลักการในการจัดทำแบบฝึกดังนี้

1. ตั้งวัตถุประสงค์
2. ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหา
3. ศึกษาขั้นตอนต่าง ๆ ในการสร้างแบบฝึก

4. ศึกษาปัญหาความบกพร่องของเด็กในการเรียนการสอน
 5. ศึกษาจิตวิทยาและกระบวนการเรียน
 6. ศึกษาเนื้อหาวิชา
 7. ศึกษาลักษณะของแบบฝึก
 8. กำหนดรูปแบบและการสร้างแบบฝึกหัดให้ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการแก้ไข
- ประสงค์ ราชณสุข (2532 : 53) ได้เสนอลักษณะของแบบฝึกว่าควรมีลักษณะ

ดังนี้

1. แบบฝึกควรสร้างขึ้นเพื่อสิ่งที่จะสอน มิใช่เพื่อทดสอบว่านักเรียนรู้อะไร

ไปบ้างแล้ว

2. แบบฝึกหนึ่ง ๆ ควรเกี่ยวกับ โครงสร้างเฉพาะของสิ่งที่จะสอนเพียงอย่าง

เดียว

3. สิ่งที่สำคัญที่จะฝึก ควรเป็นสิ่งที่นักเรียนพบเห็นอยู่แล้ว ซึ่งควรนำมาจาก

บทสนทนาจากการอ่านหรือการพูดกัน

4. ข้อความที่นำมาฝึกแต่ละแบบฝึก ควรสั้น ๆ เพื่อมิให้นักเรียนเกิดความ

ยุ่งยาก

5. แบบฝึกเป็นแบบที่กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองที่พึงปรารถนาเท่านั้น

6. ในแบบฝึกที่เกี่ยวกับ โครงสร้างภาษาไทยไม่ควรใช้คำศัพท์มากนัก

ปิยวรรณ สังข์จันทร์พร (2546 : 51) ได้สรุปหลักการสร้างแบบฝึกไว้ว่า การสร้างแบบฝึกต้องศึกษาปัญหาของเนื้อหาที่จะนำมาสร้างแบบฝึก โดยนำมาตั้งวัตถุประสงค์ ตลอดจนรูปแบบและวางแผนขั้นตอนการใช้แบบฝึก การสร้างแบบทดสอบที่สอดคล้องกับเนื้อหาหรือทักษะที่ต้องการฝึก ซึ่งจำเป็นต้องนำหลักจิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาพัฒนาการมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึก และก่อนนำไปฝึกจริงควรนำไปทดลองใช้ก่อน เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบฝึกและแบบทดสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข หลังการใช้แบบฝึก หลังจากนั้นจึงรวบรวมเป็นชุด จัดทำคำชี้แจงและคู่มือการใช้ต่อไป

สรุปได้ว่า หลักการสร้างแบบฝึกต้องมีการตั้งวัตถุประสงค์และจัดเตรียมเนื้อหา ตลอดจนศึกษาถึงหลักจิตวิทยาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึก นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน การเรียงลำดับความยากง่าย ตลอดจนการดึงดูดความสนใจของผู้เรียน มีภาพประกอบ มีคำชี้แจงและตัวอย่างให้เห็นชัดเจนและง่ายต่อการเข้าใจ มีการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกและควรนำไปทดลองใช้ก่อนเพื่อนำข้อบกพร่องไปปรับปรุงแก้ไข

7.4 การทดสอบประสิทธิภาพของแบบฝึก

ก่อนที่นำแบบฝึกไปใช้ผู้สอนควรรวบรวมแบบฝึกไปประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึก ก่อนดังที่ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2533 : 128 – 129) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. การประเมินโดยครูผู้สอน ผู้สอนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประเมินสื่อควรเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสอนเคยรับการฝึกอบรมจนมีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับการผลิต การใช้สื่อ และมีประสบการณ์ในการใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นอย่างดี
2. ประเมิน โดยผู้ชำนาญ คือผู้ชำนาญด้านสื่อการเรียนการสอน และมีประสบการณ์ด้านการประเมินด้วย
3. การประเมิน โดยคณะกรรมการเฉพาะกิจ คือการที่หน่วยงานแต่งตั้งกรรมการเฉพาะกิจเพื่อประเมินคุณลักษณะประสิทธิภาพการใช้และคุณลักษณะด้านอื่น ๆ ของสื่อการเรียน
4. การประเมิน โดยผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ให้ข้อคิดและประเมินสื่อเพื่อนำมาปรับปรุง

7.5 การประเมินประสิทธิภาพของสื่อ

การประเมินประสิทธิภาพของสื่อทำได้ 2 วิธี คือ

1. ประเมินโดยอาศัยเกณฑ์ เช่น การใช้เกณฑ์ 80/80
 2. ประเมินโดยไม่ได้ตั้งเกณฑ์ล่วงหน้า เป็นการเปรียบเทียบผลการเรียนของผู้เรียนภายหลังที่เรียนสิ่งนั้นแล้วว่าสูงกว่าผลสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่
- นอกจากนี้ ขงยุทธ ชะบุญธง (2536 : 29) ได้กล่าวถึงหลักการประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกไว้ดังนี้
1. อ่านและศึกษาวัตถุประสงค์ทั่วไปให้เข้าใจก่อน
 2. ลองทำกิจกรรมในชุดฝึกดูว่าสามารถทำได้หรือไม่
 3. พิจารณาจากเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนว่าสอดคล้องกันหรือไม่
 4. พิจารณาวัตถุประสงค์ของชุดฝึกและกิจกรรมการเรียนการสอนว่าสอดคล้องกันหรือไม่
 5. ชุดฝึกนั้นเหมาะกับผู้เรียนหรือไม่
 6. เตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในชุดฝึกให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรม
 7. พิจารณาเวลาที่ใช้การฝึกว่าเหมาะสมหรือไม่

8. อภิปรายร่วมกับนักเรียนหลังจากนักเรียนทำแบบฝึกหัดแล้ว เพื่อศึกษา
ปฏิกิริยาตอบสนองของนักเรียนว่าพอใจหรือไม่

8. ความพึงพอใจ

การแสดงออกความพึงพอใจของบุคคลจะส่งผลต่อพฤติกรรม เป็นผลของทัศนคติที่
เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

8.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้พอสังเขปดังนี้ราชบัณฑิตยสถาน
(2525 : 585 , 596) ได้ให้ความหมายไว้ว่าพอใจ หมายถึง สมใจ ชอบใจ ความพึงพอใจ เป็นผล
ของทัศนคติที่เกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ กิติมา ปรีดีดิถ (2529 : 321 – 322) ได้กล่าวว่า
ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่างๆ
ของงาน และเข้าได้รับการตอบสนองความต้องการของเขาได้

Maslow (ประสาท อิศรปริดา. 2546 : 310 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. 1970 : 80)
กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Take Human Needs Theory) ไว้ว่า ทุกคน
มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อได้รับความต้องการอย่างหนึ่งจะต้องการอีกอย่าง
หนึ่งซึ่งมีลักษณะความต้องการ 5 ระดับ ได้แก่

1. ความต้องการทางสรีระ (Basic Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้น
พื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการด้านอาหาร อากาศ น้ำ อุณหภูมิ การหลับนอน การ
ขับถ่ายที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค การพักผ่อน ความต้องการทางเพศ เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Safety and Security Needs) เป็น
ความต้องการให้ตนเองปลอดภัยจากอันตรายทุกด้าน ความต้องการความมั่นคงในการทำงาน
ตลอดจนความมั่นคงทางฐานะเศรษฐกิจ
3. ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs) เป็น
ความต้องการความรัก อยากให้เป็นที่รัก ยอมรับจากกลุ่ม ต้องการความรักและมีส่วนร่วมใน
กลุ่ม ให้กลุ่มยอมรับตน เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มสังคม
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (Self Esteem Needs) เป็นความ
ต้องการที่จะให้ผู้อื่นยกย่องตน เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะทำให้เกิดพฤติกรรม
ต่าง ๆ

5. ความต้องการจะบรรลุถึงความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง (Self Actualization) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ เช่น ความต้องการอยากเป็นหัวหน้าสูงสุดของหน่วยงาน ความต้องการอยากเด่นอยากดังในทางหนึ่งจากแนวความคิดของ มาสโลว์ (Maslow) แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ส่วนใหญ่ไม่สามารถบรรลุความต้องการในระดับการรู้จักตนเองได้ ทำให้มนุษย์มีความต้องการในระดับสูงมากขึ้น เพราะความต้องการในระดับสูงเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและทำการสื่อสารซึ่งกันและกัน เพื่อหวังผลในบางสิ่งบางอย่างที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดอย่างกว้างขวางเกิดการร่วมมือกัน นำไปสู่การปฏิบัติเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นการสนองความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์ นั่นเอง เมื่อมนุษย์ทุกคนมีความต้องการและความต้องการนั้นได้รับการบริการหรือตอบสนองแล้วย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจ (สมนึก วิเศษสมบัติ, 2546 : 17-18) เฮอริชเบอร์ก ได้ทำการศึกษาวิจัยทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดความพึงพอใจเรียกว่า The Motivation Hygiene Theory ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน 2 ปัจจัย คือ

5.1 ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งมีผลก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งของงาน

5.2 ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องสิ่งแวดลอมในการทำงานและมีหน้าที่ให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน โอกาสที่จะก้าวหน้าในอนาคตสถานะของอาชีพ สภาพการทำงาน เป็นต้นการสร้างความพึงพอใจในการทำงาน สมยศ นาวิการ (2544 : 119) กล่าวว่า การดำเนินงานกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ใครรับมอบหมายหรือต้องการปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนซึ่งในปัจจุบันเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำปรึกษา การทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการเรียนรู้หรือพึงพอใจในการปฏิบัติงานครูผู้สอนต้องคำนึงถึงแนวคิดพื้นฐานที่มีความแตกต่างกันใน 2 ลักษณะ ต่อไปนี้

5.2.1 ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติ การตอบสนองความต้องการ ผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้น ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบรรลุจุดประสงค์ ต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศ สถานการณ์ สื่อการสอน ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียนให้มีแรงจูงใจทำกิจกรรมจนบรรลุตามจุดประสงค์

5.2.2 ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสมซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัลหรือผลตอบแทนซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับ นั่นคือ ความพึงพอใจในงานของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงและการรับรู้เรื่องความยุติธรรมของผลตอบแทน

สมศักดิ์ คงเที่ยง และอัญชติ โพธิ์ทอง (2542 : 278 – 279) กล่าวว่า

1. ความพึงพอใจเป็นผลรวมของความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับระดับ

ความชอบหรือไม่ชอบต่อสภาพต่าง ๆ

2. ความพึงพอใจเป็นผลของทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ

3. ความพึงพอใจในการทำงานเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานที่ดี และสำเร็จ

จนเกิดเป็นความภูมิใจ และได้ผลตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่หวังไว้

ปิยวรรณ ตั้งจันทรพร (2547 : 56) ได้กล่าวถึงความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกชอบ พอใจ ที่สืบเนื่องจากทัศนคติด้านต่าง ๆ ที่มีต่อการปฏิบัติงานซึ่งเกิดจากองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ความมั่นคง ปลอดภัย ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานผลตอบแทน เพื่อนร่วมงาน ตลอดจนสนองความต้องการของบุคคล ความพึงพอใจทำให้บุคคลเกิดความสบายใจ เกิดความสุข เป็นผลดีต่อการปฏิบัติงาน

จากความหมายของความพึงพอใจที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นผลมาจากทัศนคติ เป็นความรู้สึกชอบ พอใจ สบายใจ เกิดความสุขในการปฏิบัติงาน

8.2 วิธีสร้างความพึงพอใจในการเรียน

จากการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ อารี พันธุ์ณี (2542 : 198) ได้กล่าวว่าความพึงพอใจในการเรียนรู้นั้น มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ครูควรส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้โดยสร้างความพึงพอใจให้เกิดแก่ผู้เรียนดังนี้

8.2.1 การชมเชยและการตำหนิ ทั้ง 2 ประการจะมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

8.2.2 การทดสอบบ่อยครั้ง การทดสอบเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจมากขึ้น

เพราะอาจหมายถึงการเลื่อนชั้น การสำเร็จการศึกษา การทดสอบบ่อยครั้งจะช่วยกระตุ้นให้

ผู้เรียนสนใจการเรียนอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ซึ่งจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูง และเป็นความพึงพอใจของผู้เรียน

8.2.3 การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยการเสนอแนะ หรือกำหนดหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง

8.2.4 ใช้วิธีการเรียนการสอนที่แปลกใหม่ที่เร้าความสนใจ เพราะวิธีการที่แปลกใหม่ที่ผู้เรียนยังไม่ประสบมาก่อนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น

8.2.5 ตั้งรางวัลสำหรับงานที่มอบหมายเพื่อยั่วให้ผู้เรียนเกิดความพยายามให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบผลสำเร็จด้วยดี และเกิดความพึงพอใจกับความสำเร็งนั้น ๆ

8.2.6 ยกตัวอย่างจากสิ่งที่ไม่เคยพบ หรือคาดไม่ถึง การยกตัวอย่างประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนควรเป็นตัวอย่างที่ผู้เรียนคุ้นเคย เพื่อให้เข้าใจบทเรียนได้ง่ายและเร็วขึ้น

8.2.7 เชื่อมโยงบทเรียนใหม่กับสิ่งที่เรารู้มาก่อน การเชื่อมโยงสิ่งใหม่ให้สัมพันธ์กับสิ่งที่เคยเป็นประสบการณ์เดิม จะทำให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจนขึ้น และจะทำให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนยิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนคาดหวังไว้ว่าจะนำสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์และเป็นพื้นฐานต่อไป

8.2.8 เกมและละคร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติงานจริง เช่น การเล่นเกม และการแสดงละครนั้น จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น

8.2.9 สถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนไม่พึงปรารถนา เช่น สภาพความจำเจในห้องเรียน หรือบรรยากาศในห้องเรียนที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ อาจเป็นสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเบื่อ ไม่พอใจ ซัดเซ็ง ควรหาทางลดหรือขจัดให้หมดไป เพราะเป็นสิ่งที่ป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

แบบวัดความพึงพอใจ เป็นเครื่องมือวัดที่จะใช้วัดความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่ง ระพินทร์ โพธิ์ศรี (2549 : 38) ได้ใช้วิธีจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง พอใจมากที่สุด
- 4 หมายถึง พอใจมาก
- 3 หมายถึง พอใจปานกลาง

2 หมายถึง พอใจน้อย

1 หมายถึง พอใจน้อยที่สุด

สรุป ได้ว่าความพึงพอใจในการเรียนจะส่งผลในทางบวกต่อการเรียนของผู้เรียน ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียนอยู่เสมอ

9. บริบทโรงเรียนบ้านหนองหิน

โรงเรียนบ้านหนองหินเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาวิจัย ดังนี้

9.1 ข้อมูลทั่วไป

9.1.1 ชื่อสถานศึกษา โรงเรียนบ้านหนองหิน ตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ 4 ถนน คอนหว่าน-หนองจิก ตำบลโคกก่อ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000 โทรศัพท์ 043-784136 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

9.1.2 เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6

9.1.3 มีเขตพื้นที่บริการ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองหินหมู่ที่ 3, 4

9.2 ข้อมูลด้านการบริหาร

ผู้บริหาร นายประสิทธิ์ อ่อนบัวชาว วุฒิการศึกษ ศษ.ม. สาขาบริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียน ตั้งแต่ 15 กุมภาพันธ์ 2550 จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 3 ปี 3 เดือน

ประวัติโดยสังเขป โรงเรียนบ้านหนองหิน ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ต. โคกก่อ อ. เมืองมหาสารคาม จ. มหาสารคาม มีเนื้อที่ 38 ไร่ งาน 72 ตารางวา โรงเรียนบ้านหนองหิน สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2485 เดิมได้อาศัยศาลาวัดเรียน มีครู 2 คน คือ นายแก้ว ดติยรัตน์ เป็นครูใหญ่ นายสุบิน พิมจินดา เป็นครูน้อย มีนักเรียน 111 คน เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นเตรียมประถม ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ต่อมาปี พ.ศ. 2493 ได้ย้ายโรงเรียนมาตั้งแห่งใหม่ โดยชาวบ้านร่วมกันบริจาคที่ดิน และสร้างห้องเรียน 2 ห้อง

พ.ศ. 2613 ได้รับงบประมาณจากทางราชการก่อสร้างอาคารเรียนแบบ ป. 1 ฉ จำนวน 3 ห้องเรียน งบประมาณ 90,000 บาท แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2513

พ.ศ. 2534 นายบรรเทา ปกิระณะ ตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่ มีครู 10 คน

พ.ศ. 2534 โรงเรียนได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียน แบบ สปช. 105/29

จำนวน 1 หลัง งบประมาณ 1,380,000 บาท ขนาด 4 ห้องเรียน

พ.ศ. 2543 นายสมเดช บุญพรมมา ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ และต่อมาได้เลื่อนเป็น
ผู้อำนวยการโรงเรียน

พ.ศ. 2550 – ปัจจุบัน นายประสิทธิ์ อ่อนบัวขาว ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน
บ้านหนองหิน

พ.ศ. 2550. ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลโลกก่อ
จำนวน 50,000 บาท และคณะกรรมการบริจาคสมทบ จำนวน 20,000 บาท โดยจัดซื้อสื่อทางไกลผ่าน
ดาวเทียม จำนวนเงิน 70,000 บาท ทำการติดตั้งจานดาวเทียม 2 จาน จัดซื้อโทรทัศน์ 6 เครื่อง
รับสัญญาณจากโรงเรียนวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปรัชญา

ความรู้ทันสมัย ใฝ่ใจการศึกษา นำพาเทคโนโลยี เป็นคนดีของชาติ

วิสัยทัศน์

โรงเรียนบ้านหนองหิน มีเจตนารมณ์ที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็น
มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและ วัฒนธรรม
ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยมีทิศทางการจัดการศึกษา
ตามเจตนารมณ์ ดังนี้

9.3 ข้อมูลนักเรียน

ปัจจุบันมีนักเรียน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2554) ดังนี้

1. จำนวนนักเรียนในเขตพื้นที่บริการทั้งหมด 124 คน
2. จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน
3. มีนักเรียนที่มีความบกพร่องเรียนร่วม - คน
4. มีนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ - คน
5. มีนักเรียนปัญญาเลิศ - คน
6. มีนักเรียนต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ - คน
7. จำนวนนักเรียนต่อห้อง (เฉลี่ย) 15.5 คน
8. สัดส่วนครู : นักเรียน = 1 : 12
9. จำนวนนักเรียนที่ลาออกกลางคัน (ปีปัจจุบัน) - คน
10. สถิติการขาดเรียน / เดือน 1-2 วัน

11. จำนวนนักเรียนที่ทำชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน (รางวัลดีเด่นที่ได้รับ)

11.1 เด็กหญิงประภัสสร นนทะโย รับรางวัลเขียนทองเล่าเรื่อง คุณธรรม
ระดับเหรียญทองระดับศูนย์คุณภาพการศึกษาหนองโน

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียน

ระดับชั้น	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
อ.1	8	10	18
อ.2	9	7	16
รวม	17	17	34
ป.1	5	8	13
ป.2	10	9	19
ป.3	7	7	14
ป.4	8	11	19
ป.5	6	4	10
ป.6	10	5	15
รวม	46	44	90
รวมทั้งสิ้น			124

9.4 ข้อมูลบุคลากร

ตารางที่ 2 ข้อมูลบุคลากร

ประเภทบุคลากร	เพศ		ระดับการศึกษา			อายุเฉลี่ย	ประสบการณ์สอนเฉลี่ย
	ชาย	หญิง	ต่ำกว่าป.ตรี	ป.ตรี	สูงกว่าป.ตรี		
ผู้อำนวยการ	1	-	-	-	1	56	30
รองผู้อำนวยการ	-	-	-	-	-	-	-
ครูประจำการ	4	5	-	8	1	-	-
ครูอัตราจ้าง	-	-	-	-	-	-	-
พนักงานราชการ	-	-	-	-	-	-	-
นักการ / ภารโรง	-	-	-	-	-	-	-
รวม	10	-	-	8	2	-	-

มีครูที่สอนวิชาตรงตามวิชาเอก 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 40%)

มีครูที่สอนวิชาตามความถนัด 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 60%)

9.5 สภาพชุมชนโดยรวม

9.5.1 สภาพชุมชน มีลักษณะ อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีประชากรประมาณ 750 คน บริเวณใกล้เคียงโดยรอบ โรงเรียน ได้แก่ วัดบ้านหนองหิน อ่างเก็บน้ำโคกก่อ หมู่บ้านอาชีพหลัก ประกอบอาชีพทางการเกษตร

ประชาชนส่วนใหญ่ อาศัยรวมกันอยู่เป็นกลุ่มมีความสนิทสนมกลมเกลียว การให้ความร่วมมือกับสถานศึกษามีมาก ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการศึกษา ส่วนใหญ่นับถือศาสนา พุทธ ประเพณี/ ศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวพุทธ จารีตประเพณี ทั้ง 12 เดือน เช่นประเพณีการทำบุญเข้าพรรษา ออกพรรษา การตักบาตรเทโว ประเพณีสงกรานต์ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การทำบุญบ้าน (คอนปู่ตา) ฯลฯ

9.5.2 ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา ประกอบอาชีพทางการเกษตร 99% นับถือศาสนา พุทธ ฐานะทางเศรษฐกิจ/ รายได้โดยเฉลี่ย ต่อครอบครัว ต่อปี 26,000 บาท จำนวนคนเฉลี่ยต่อครอบครัว 6 คน

9.5.3 โอกาสและข้อจำกัดของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านหนองหิน มีบริเวณอยู่ใกล้วัด ดังนั้นนักเรียนจึงได้มีโอกาสได้กระทำพิธีทางศาสนาพร้อมกับคณะครู ผู้ปกครอง โดยทางโรงเรียนได้นิมนต์พระที่วัดมาเป็นวิทยากรสอนศีลธรรมในวันศุกร์เป็นประจำ และเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยในแต่ละปีเมื่อถึงภาคฤดูร้อนทางวัดได้จัดให้มีการบวชชีพราหมณ์ บรรพชาให้กับนักเรียนเป็นประจำทุกปี โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลโลกก่อกุศลชนบ้านหนองหิน เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนได้ตระหนักถึงภัยร้ายของยาเสพติด โดยมีการจัดเฝ้าระวังอยู่เวรภายในหมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านที่ปลอดจากยาเสพติด

9.6 โครงสร้างหลักสูตร

โรงเรียนบ้านหนองหิน จัดสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนได้จัดสัดส่วนสาระการเรียนรู้และเวลาเรียน ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 โครงสร้างหลักสูตรระดับชั้นที่ 1 (ป.1 – ป.3)

ระดับชั้น	เวลาเรียน (คิดเป็นร้อยละต่อปี)									รวม
	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	สุขศึกษา และพลศึกษา	ศิลปะ	การงาน อาชีพและเทคโนโลยี	ภาษาต่างประเทศ	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	
ป.1	280	200	80	80	80	80	80	80	80	1,040
ป.2	280	200	80	80	80	80	80	80	80	1,040
ป.3	280	200	80	80	80	80	80	80	80	1,040
รวม	840	600	240	240	240	240	240	240	240	3,120

จำนวนชั่วโมงที่จัดให้นักเรียนเรียนทั้งปี เท่ากับ 1,000 ชั่วโมง
แผนการเรียนรู้/จุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนที่ต้องการเน้นเป็นพิเศษ คือ

ตารางที่ 4 โครงสร้างหลักสูตรระดับชั้น 2 (ป.4 – ป.6)

ระดับชั้น	เวลาเรียน (คิดเป็นร้อยละต่อปี)									รวม
	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	สุขศึกษา และ พลศึกษา	ศิลปะ	การงาน อาชีพและ เทคโนโลยี	ภาษา ต่างประเทศ	กิจกรรม พัฒนา ผู้เรียน	
ป.4	200	160	120	80	80	80	80	80	80	960
ป.5	200	160	120	80	80	80	80	80	80	960
ป.6	200	160	120	80	80	80	80	80	80	960
รวม	600	480	360	240	240	240	240	240	240	

จำนวนชั่วโมงที่จัดให้นักเรียนเรียนทั้งปี

แผนการเรียนรู้ / จุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนที่ต้องการเน้นเป็นพิเศษ คือ

9.7 แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการใช้

9.7.1 ห้องสมุดมีขนาด 48 ตารางเมตร จำนวนหนังสือในห้องสมุดทั้งหมด 1,200

เล่ม

9.7.2 การสืบค้นหนังสือและการยืม - คืน ใช้ระบบ บันทึกลงในสมุดบันทึกการยืม

จำนวนนักเรียนที่ใช้ห้องสมุดในปีการศึกษานี้ คิดเป็น 50 คน / วัน

9.7.3 แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน (นอกจากห้องสมุด) และแหล่งเรียนรู้ภายนอก
ห้องเรียนพร้อมทั้งสถิติ การใช้สูงสุด

ตารางที่ 5 แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน

แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน	สถิติการใช้ (จำนวนครั้ง / ปี)	แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน	สถิติการใช้ (จำนวนครั้ง / ปี)
ชื่อแหล่งเรียนรู้		ชื่อแหล่งเรียนรู้	
1. ห้องสมุด	200	1. วัดบ้านหนองหิน	20
2. ห้องคอมพิวเตอร์	200	2. สถานีอนามัย	15
3. ห้องวิทยาศาสตร์	200	3. ศูนย์ทอผ้าที่กระตุก	10
		4. อ่างเก็บน้ำโคกก่อ	15

9.7.4 ประชาชนชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่สถานศึกษาเชิญมาให้ความรู้แก่ครู/นักเรียนในปีการศึกษานี้

1) นางบุญเลี้ยง	จันทร์	ให้ความรู้เรื่อง การจัดทำพานบายศรี
2) นางทองดี	มงคล	ให้ความรู้เรื่อง การจัดทำพานบายศรี
3) นางพั้ว	นันทะคำจันทร์	ให้ความรู้เรื่อง การทอผ้าที่กระดุก
4) นายแก้ว	คงแสนคำ	ให้ความรู้เรื่อง ศาสนาพิธีพราหมณ์ พุทธ
5) นายเสาร์	บุญน้อย	ให้ความรู้เรื่อง ดนตรีพื้นบ้านกลองยาว
6) นายพล	มีระหารนอก	ให้ความรู้เรื่อง การทำปุ๋ยชีวภาพอินทรีย์
7) นายสมาน	ภูมิแก่คำ	ให้ความรู้เรื่อง การปรับปรุงรักษาดิน
(หมอดินอาสา)
8) นายสำน	นนทะโย	ให้ความรู้เรื่อง การรักษาโรคสัตว์
(สัตวแพทย์อาสา)

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

10.1 งานวิจัยในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ศึกษาเพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดและจากการศึกษาพบว่า กระบวนการพัฒนาทักษะการอ่าน ที่ศึกษามีความสอดคล้องกัน โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะอ่านคำควบกล้ำ ร ล ว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

คมจำ แสนกล้า (2547 : 62) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านการเขียนคำควบกล้ำ วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มโรงเรียนตาแดง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสังขะ สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า แผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการอ่านคำควบกล้ำ วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (4.16 และ 4.25) ตามลำดับนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนด้วยแผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชูจิต วรเชษฐ (2548 : 58) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อออกเสียงคำควบกล้ำ ร ล ว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจตุรพักตรพิมานสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 21 คน โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านทำให้ผู้สอนได้ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีทักษะการอ่านเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปทุม หนูมา (2542 : 91) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเขียนสะกดคำควบกล้ำ ร ล ว ของนักเรียนโดยใช้การสอน โดยหลักการเรียนเพื่อรู้แจ้ง โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดลาดสนาน อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ภาคเรียนที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านการอ่านคำควบกล้ำ ร ล ว และความคงทนของนักเรียนที่เรียนโดยหลักการเรียนเพื่อรู้แจ้ง สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กรรณิการ์ กิมาลัย (2547 : 12) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านคำควบกล้ำโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านท่าเยี่ยม อำเภอเสิงสางจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 13 คน พบว่า กิจกรรมเสริมทักษะการอ่านคำควบกล้ำที่สร้างขึ้น สามารถทำให้นักเรียนมีความสามารถการอ่านคำควบกล้ำได้ถูกต้องชัดเจน และนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมเสริมทักษะการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านคำควบกล้ำสูงขึ้นจากแบบทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนการทดสอบก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมเสริมทักษะการอ่านคำควบกล้ำ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิตกวี เจริญผล (2543 : 35) ได้ศึกษาการสร้างแบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองตอ อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 7 คน พบว่าหลังการใช้แผนการสอนพร้อมแบบฝึกการอ่านออกเสียง ร ล ว ควบกล้ำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 10 แผน นักเรียนมีความก้าวหน้าในการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ และมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 39.76% หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 74.38% แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำโดยใช้แบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

พกาวิดี ปัญญาวรรณศิริ (2543 : 44) ได้สร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงพยัญชนะต้น ร ล และพยัญชนะควบกล้ำ ร ล ว เพื่อใช้เสริมการสอนอ่านแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่าบองมิตรภาพที่ 90 จังหวัดสงขลา จำนวน 21 คน กลุ่มควบคุม คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนท่าบองมิตรภาพที่ 90 จำนวน 21 คน ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกการอ่านออกเสียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.46 / 92.06 ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

สุวรรณรัตน์ ณ เชียงใหม่ (2544 : 35) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกการอ่านคำควบกล้ำของนักเรียนชั้น ป. 2 กลุ่มโรงเรียนหนองผึ่งท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 58 คน พบว่า หลังจากการใช้แบบฝึกการอ่านคำควบกล้ำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 10 แบบฝึก ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้แบบฝึกสูงกว่า ก่อนได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

อานงค์ ใจรงกา (2547 : 56) ได้ใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ ร ล ว กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลท่าปลา (ชุมชนร่วมจิต) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุตรดิตถ์ เขต 2 อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 35 คน ผลการเปรียบเทียบนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ ร ล ว ก่อนและหลังเรียน พบว่านักเรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ ร ล ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงหลังใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึก

สรุป การฝึกอ่านคำควบกล้ำ ร ล ว โดยใช้แบบฝึกสามารถพัฒนาทักษะและความสามารถในการอ่านคำควบกล้ำ ร ล ว ของนักเรียนได้ดีขึ้น นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนด้วยแผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะเพิ่มขึ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย นอกจากนั้นหนังสือส่งเสริมการอ่านทำให้ผู้สอนได้ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีทักษะการอ่านเพิ่มขึ้น นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการอ่านสะกดคำควบกล้ำ ร ล ว ความสามารถด้านการอ่านคำควบกล้ำ ร ล ว และความคงทนของนักเรียนที่เรียน โดยหลักการเรียนเพื่อรู้แจ้ง จากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ได้มีผู้วิจัยเกี่ยวกับการใช้แบบฝึกที่สร้างจากวรรณกรรมสำหรับเด็กมาเป็นสื่อในการพัฒนาทักษะการอ่านดังต่อไปนี้

จอห์นสัน (Johnson, 1970 : 1520 – B) ได้ศึกษาผลของการฝึกเพื่อความสำเร็จในการอ่านของเด็กเริ่มอ่านที่มีความสามารถแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 1 จำนวน 424 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มทดลองเรียนโดยใช้โปรแกรมการฝึกที่มีครูสอนโดยตรง กลุ่มควบคุมโดยใช้กิจกรรมการฟัง พบว่ากลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มที่เรียนโดยใช้โปรแกรมการฝึกมีความสามารถทางภาษามากกว่ากลุ่มควบคุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีความรู้ทางภาษาอยู่ในขั้นต่ำ โปรแกรมการฝึกมีคุณค่ากับเขามาก

ซีโรตา (Sirota, 1971 : 2320 – A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดโปรแกรมการอ่าน หนังสือให้กับนักเรียนว่า จะมีผลต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียนหรือไม่ ผลปรากฏว่า โปรแกรมการอ่านที่ครูจัดให้แก่ นักเรียนในแต่ละวัน มีผลต่อความสามารถในการอ่านของ นักเรียนคือ นักเรียนสนใจอ่านหนังสือมากขึ้นและอ่าน ได้ดีขึ้น

บูชาร์ด (Bouchard, 2002 : 541-A) ได้ศึกษาความรู้เรื่องคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 จากความผิดพลาดในการอ่านกับการสะกดคำแม้ว่าเขามีความพยายามอย่างมากระหว่าง การอ่านและการสะกดคำแต่การปฏิบัติงานการอ่านและการสะกดคำของนักเรียนก็มักจะยัง แสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความถูกต้องและความผิดพลาดของคำ การวิจัย ครั้งนี้ได้ศึกษาการ สะกดคำตามความรู้เรื่องคำเชิงพัฒนาใน 4 ด้าน ผลการวิเคราะห์พบว่าการ ปฏิบัติงานการอ่านของนักเรียนดีกว่าการปฏิบัติงานการสะกดคำอย่างมีนัยสำคัญและพบว่าผล ของรายงานอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความรู้เรื่องคำของนักเรียน ความผิดพลาดด้านการอ่าน ของนักเรียนต่อไปพบว่า ความผิดพลาดเกี่ยวข้องกับลักษณะทางอักษรวิธีที่เหมือนกัน ในทุกงาน ในที่สุด จากการศึกษการให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำและความรู้เรื่องคำของทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของครูพบว่า การให้คะแนนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการปฏิบัติ จริงของนักเรียนในผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำและความรู้เรื่องคำ แต่ก็ยังไม่เพียงพอสำหรับการ ตัดสินใจในการสอน

คิม (Kim, 2004 : 2753-A) ได้ศึกษาหน้าที่ของภาษาเขียนในการพัฒนาภาษาพูด สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลถึงประถมปีที่ 2 ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ผู้วิจัยการรู้ หนังสือหลายคนสนับสนุนการปฏิบัติการสอนทักษะทั้ง 4 ทักษะ และได้แย้งว่านักเรียนที่เรียน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง สามารถเรียนอ่านได้ก่อน สามารถแสดงให้เห็นขั้นตอน ความก้าวหน้าในความคล่องแคล่วทางภาษาพูดภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตามทักษะที่นิยมเกี่ยวกับการ อ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ในกิจกรรมการอ่าน นั้นควรจะเลื่อนออกไปจนกว่าภาษา พูดของนักเรียนเข้าที่ดีแล้วเสียก่อนเนื่องจากมีทักษะที่ได้แย้งกันมาก การศึกษาครั้งนี้จึงมีความ มุ่งหมาย เพื่อหาคำตอบของคำถามที่ว่า การอ่าน ที่อาศัย โรงเรียนเป็นฐานนั้นสามารถจะนำไปใช้ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาทักษะภาษาพูดภาษาอังกฤษกับเด็กที่อายุยังน้อย ที่เรียนภาษา อังกฤษเป็นภาษาที่สองได้อย่างไร เมื่อนำเอากรณีศึกษา 7 กรณี และการศึกษาแบบเข้าแทรกแซง 1 กรณี โดยใช้การศึกษาเชิงทดลองกับเด็กเพียงคนเดียว พบว่า สามารถอธิบายหน้าที่ของการอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษในการพัฒนาทักษะภาษาพูดของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็น ภาษาที่สองได้

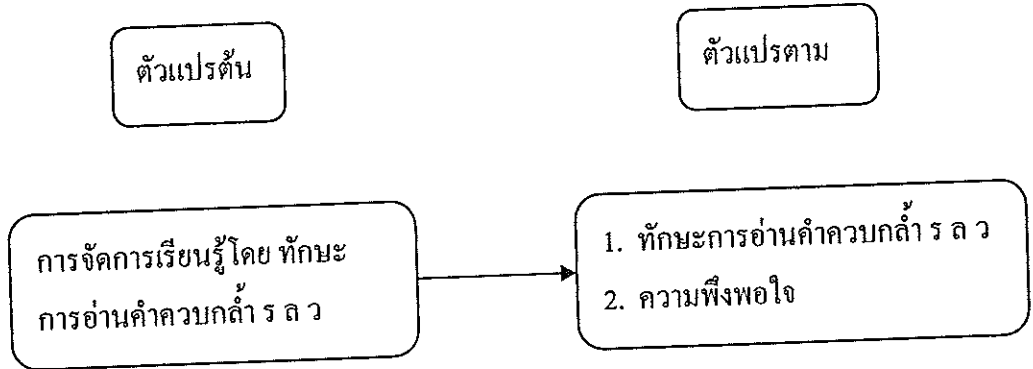
แรนดัลล์ (Randall, 2004 : 4301-A) ได้วิจัยเปรียบเทียบกันระหว่างการสอนแบบควบคุมกับการสอนแบบการฝึกฝน การวิจัยนี้เพื่อแยกแยะผลกระทบต่อการเรียนรู้การอ่านฝึกการอ่านในโรงเรียนในเมืองจำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ การ สังเกตการณ์สอนในห้องเรียน โดยตรงของเกรด 2 และเกรด 4 การเขียนบันทึกเพื่อทำความเข้าใจให้ดีกว่าการใช้กลยุทธ์และเทคนิคในการสอนอย่างไร จุดประสงค์ของการวิจัย เลือกโรงเรียน 2 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนมีจำนวนประชากรเท่ากันจากการทดลองแสดงให้เห็นว่าเทคนิคและกลยุทธ์ที่หลากหลายมีผลกระทบต่อคะแนนการอ่าน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือการจัดการเรียนการสอนอ่านควรใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายดังนั้น การศึกษาวิจัยปัญหาเกี่ยวกับการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ หรือเขียนไม่คล่องของเด็ก เพื่อหาเทคนิควิธีการแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่องการอ่าน คำ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะ ส่งผลต่อกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า มีนักการศึกษาที่สนใจนำนิทานพื้นบ้าน มาปรับปรุงและนำมาเป็นสื่อในการเรียนการสอนระดับต่างๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความก้าวหน้าและสนใจในการเรียนยิ่งขึ้น ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยส่วนมากพบว่านิทานพื้นบ้านทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ

11. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบ One Group Pre- test, Post- test Design (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 : 240) ตัวแปรต้น คือ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบฝึกทักษะการอ่านคำควบกล้ำ ร ล ว โดยใช้หลักสูตรการเรียนรู้สาระภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 6 ชุด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านคำควบกล้ำ ร ล ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านคำควบกล้ำ ร ล ว กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ความพึงพอใจต่อการ ใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำควบกล้ำ ร ล ว ดังกรอบแนวคิด ดังภาพประกอบที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY